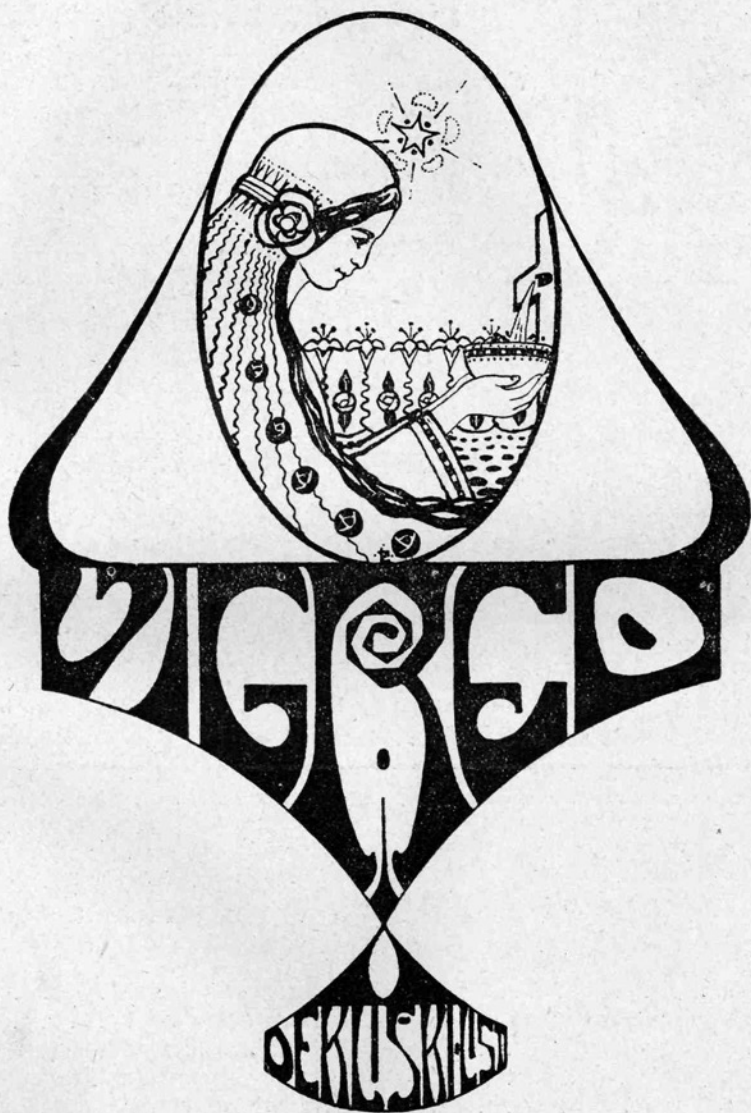

Poštnina plačana v gotovini.

Leto III.

1925.

Ljubljana.

Štev. 9. - Septemb.

J. Neškudla

Tvornica cerkvenih paramentov, bander,
kongregacijskih in orlovskih zastav.
Atelje za umetniško ročno ve-
zenje v zlatu in svili.

Ljubljana, sv. Petra c. 25.

*Sprejema tudi vsa popravila, ki se strokovnjaško
in po najnižjih cenah izvedejo.*

Ceniki, vzorci, proračuni in načrti
se razpošiljajo brezplačno.

VSAKA VIGREDNICA naj si naroči sledeče knjige :

Domači vrt. Praktičen navod, kako ga uredimo, obdelujemo in krasimo. Priredil M. Humek. Pojasnjeno z 69 podobami in 2 barvnima slikama. Cena knjigi Din 48 —, vezani Din 60—.

Sadje v gospodinjstvu. Navod o ravnanju s sadjem in o konserviranju sadja in zelenjadi. Za gospodinjke in dekleta priredil M. Humek, s 13 barvanimi prilogami in 42 slikami. Cena Din 30—.

Slovenska kuharica. Velika zdajca z mnogimi slikami v besedilu, 33 barvanimi tabelami in s 193 slikami v naravnih barvah. Sedma izpopolnjena in pomnožena izdaja 685 strani. Priredila S. M. Felicita Kalinšek. Cena elegantni v platno vezani knjigi Din 220—.

Izmed pripovednih spisov priporočamo predvsem :

Jos. Jurčič, spisi. 10 zvezkov, priredil dr. Ivan Grafenauer. Posamezni zvezki v elegantni vezavi, celo platno po Din 42—. Vseh 10 zvezkov z zlato obrezo v skupni elegantni kaseti velja Din 560—. Ta kasetna z Jurčičevimi spisi je najkrasnejše darilo za nizko ceno. Broširani zvezki Jurčiča se dobe po Din 20—, navadna vezava pa po Din 30—.

Ceniki naše zaloge so brezplačno na razpolago!

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA v Ljubljani.

Vsebina 9. številke:

•••••

Oremus	177
Po njih sad jih boste spoznali	178
Ali je trajno lepo prijateljstvo	179
Od srca do srca	181
Vzvišena naloga umetnikova	183
Uči me ljubiti	185
Mala sestrica	186
Bratje in sestre	186
Na izprehodu	189
Drobci iz gospodinjstva	192

Za oči in roke	193
Modre device	195
Delajmo le zaradi stvari same	195
Iz zgodovine dekliške telovadbe	196
Iz orliške centrale	197
Sestre sestram	198
Žena in kulturni napredek v pre- teklosti	198
Prejeli smo	200
Oglasi	200

Leto III

Štev. 9

8

VIGRED

DEKLIŠKI LIST

1925

Sept.

9

OREMUS!

V knjigi, ki je polna modrosti, je pisano: Mnogi mislijo, da je vera kakor plašč, ki ga vsako nedeljo potegneš iz omare in si ga ogrneš za pot v cerkev in nazaj. Šest dni v tednu pa šumi in buči okoli tebe življenje, vera — plašč samotari v kotu in čaka nove nedelje ali praznika: Tam je življenje — tu vera!

Neznosne razmere! Vera ima biti solnce našega življenja, solnce, čigar zlati žarki morajo pošiljati toploto na vsako bilko, na vsako cvetko našega življenja. Verske resnice in vsi tisočeri božji darovi morajo prevevati vso našo notranjost in prešinjati naše srce v vsem njegovem bistvu.

Vera ne sme nikdar samevati v omari, v temnem kotu — živeti mora v globinah src.

Vera je življenju svetloba in moč.

Eno besedo nam ponavlja mati Cerkev dan za dnem, da nam njena vsebina pomaga živeti življenje, polno vere in milosti: Oremus — molimo!

Ni pri molitvi glavno beseda, sestojeca iz glasov in črk, glavno je duh, ki vdihne molitvi življenje. Vsak dan bodi z duhom molitve prepojen! Bog ne šteje besed pri molitvi, ne šteje ur, v molitvi prebitih — Bog devlje vse to na tehtnico.

Na š praznik: Marijino rojstvo — naj ne govori gluhim ušesom in nemim srcem! Geslo njegovo: orémus! naj pusti globoke sledove na potih našega življenja!

Tiho padajo deževne kapljice izpod neba na plodno njivo, nevidno polzé v zemljo do žejnih semenskih klic. Ali ko se klice napijejo, poženo bohotno navzgor in v solncu nebeškem se koplje bogato žitno polje. In ali ni posejani njivi podobna naša duša?

PO NJIH SADU JIH BOSTE SPOZNALI!

A. L.

aša dela so sadovi, ki rasto na drevesu našega življenja: stara in znana primera, ki jo je rabil Kristus, ko je hodil s svojimi učenci po galilejskih poljih.

Drevesa prinašajo dobre in slabe sadove. Nekatera nudijo bogatih, druga malovrednih sadov. Toda niti vse sadje, ki raste na enem drevesu, ni enako. Tu se izmaliči mlad sadež, tam odpade kateri, preden je dozorel. Vedno je pa najboljša tisto sadje, ki je dozorelo na solncu in sicer do vrhunca svoje popolnosti.

Tako je tudi z našimi deli. Na drevesu naše volje rastejo, iz naših dušnih moči in zmožnosti prejemajo sokove, da se razvijajo v pravo obliko. Naša mirna in zdrava razsodnost jim pripomore do popolne dozorelosti. Ta razsodnost jim je potrebna kakor solnce sadežem na drevesih.

Toda razmerje med poedinimi silami, ki vplivajo na dozoritev naših del, pogosto ni pravo. Že med voljo in zmožnostjo često ni primernege soglasja. Marsikdo bi več mogel, pa noče. Zopet drugi bi več hotel, pa ne more — boj za obstanek ga morda zavira, da mu sadovi — njegova dela — ne morejo popolnoma dozoreti. Največkrat pa manjka solnca: razsodnosti. Nepremišljena naglica, s katero le prepogosto delamo, oškoduje naša dela in jih ne pusti docela dozoreti. Kdor ne more dočakati, da bi dovršil svoje delo resno in celotno, izvrši redko kaj popolnega.

Toda tudi preveč solnca škoduje popolni dozorelosti človekovih del. Marsikdo je v prijetnem položaju, da mu ni treba bojevati boja za obstanek. Njegovo stališče v družbi je tako, da mu solčnih žarkov na življenjski poti ne manjka. Sence skrbi mu le redko zagrnejo solčni dan. Ima prilike dovolj, da se s potrebno razsodnostjo posveča svojemu delu in mu preskrbi popolno in vsestransko dozorelost. Toda takega se rad loti napuh, prevzetnost, povzdigovanje samega sebe nad druge. V takih okoliščinah pa zopet dela ne morejo vsestransko dozorevati in ostajajo na pol pota — malovredna so.

Dela, ki jih izvrši človek s popolno porabo svoje osebnosti, svojega jaza so najplemenitejši sad njegovega življenja — posebno še, če se ima tako v oblasti, da gleda svoje delo s kritičnim očesom in ga ne da iz rok, dokler ni doseglo najvišje popolnosti, ki je mogoča. Zakaj naša dela zahtevajo našo srčno kri in razsodno sodelovanje pameti in razuma. Z drugo besedo: vestna temeljitost mora nujno priti do svojih pravic, temeljitost, ki ne opusti niti najmanjših malenkosti in ne zamudi ničesar, kar more pripomoči do veličine in lepote pričetega dela.

Iz tega lahko razvidimo, da zahtevajo naša dela nekaj več nego samo našo voljo in našo zmožnost — če hočemo, da bodo do vrhunca dozorela. Zahtevajo namreč to, da jih vrše čisti, veliki in močni značaji.

Nočemo blagrovati tistih, ki ne poznajo bridkosti življenja, nočemo jim zavidati solčnih potov. Hočemo rajši izslediti pota, ki so vsaki izmed nas posebej začrtana v življenju, hočemo jih natanko spoznati in hoditi po njih premišljeno in razsodno. Drevesa z različnimi sadovi rastejo ob njih, vsi sadovi pa so dobri, da so le popolnoma dozoreli. Različna dela delamo, v raznih okoliščinah jih opravljamo vsa pa vodijo — če znamo biti značajne delavke — h končnim skupnim dekliskim ciljem.

○○○○○

ALI JE TRAJNO LEPO PRIJATELJSTVO MED MOŠKIM IN ŽENSKO MOGOČE?

DR. FRANCE DEBEVEC.

nogo se o tem vprašanju piše in govori, pa le redko se odgovori ujemajo. Dobro je, da se tudi mi v stvar poglobimo, zakaj živo čutimo, da imamo pred seboj vprašanje, ki ga moramo prej ali slej rešiti, najbolje pa je, da ga rešimo že v mladosti. Bodi nam drago ali ne, priznati moramo, da meče naša odrasla mladina pojme: poznanstvo, tovarištvo, prijateljstvo, razmerje, ljubezen — največkrat v en koš. In vendar so ti pojmi tako različne vrednosti in razsežnosti! Tako gradi naša mladina svojo sedanost in bodočnost na nezanesljivi, nestvarni osnovi, ki skriva v sebi kali bodoče nesreče.

O teh stvarih navadno največ pišejo ljudje, ki imajo za sabo dolgo vrsto intimnih odnošajev do drugega spola. A ravno za te ljudi obstoji nevarnost, da bo njihova sodba v teh zadevah pristranska, to je, izrečena z vidika njihovih nekdanjih razmerij, afer itd. In navadno je že tako, da so bile tiste afere precej vsakdanje, prej neznatne nego velike.

Za jasno presojanje teh stvari pa ni treba toliko in toliko ljubavnih historij, temveč globok smisel za umevanje vseh bistveno precej različnih odnošajev, ki so možni med moškim in žensko. Dalje bo naše vprašanje prav presodil tisti, ki se more in zna obvladati in se ne spušča na en sam tir mladega hrepenenja, ki je tako često položen na prostranih nižinah seksualnosti (spolnosti.)

Ali je torej lepo, trajno prijateljstvo med moškim in žensko mogoče?

Preden preidemo k jedru samemu, si moramo biti na jasnem, kaj vobče umevamo pod besedo „prijateljstvo“.

S tem pojmom označujemo duševne vezi, ki spajajo dve osebi (ali tudi več) in izvirajo iz obojestranskega nagnjenja k iskrenemu, intimnemu medsebojnemu obveščevanju in sporazumevanju, pa iz želje, storiti drug drugemu kaj dobrega, ugodnega, koristnega. Včasih se pridruži še nekak notranji nagon za bližjim spoznanjem te ali one osebe, ki jo od daleč že poznamo. Ta nagon se vzbuja pod različnimi vtisi in vplivi duševnosti, ki jih pa ni vselej lahko doumeti in razložiti.

Ni pa še vsaka medsebojnost med ljudmi prijateljstvo. Možne so manj močne skupne vezi, n. pr. poznanstvo. Morebiti smo se s kom nekje javno spoznali, spregovorili nekaj besed in odslej se iz vljudnosti ob vsakem srečanju pozdravljamo, morda izmenjavamo tudi misli. To je poznanstvo.

Pod tovarištvom razumemo odnošaje poznanstva, ki jih prinaša s seboj delna skupnost ali vsaj sličnost življenja (v službi, v društvu, v organizaciji . . .). Ti življenski odnošaji utegnejo imeti na sebi nekaj potez intimnejšega značaja, vendar pa je med to medsebojnostjo in med resničnim prijateljstvom bistven razloček.

Zaradi jasnega pregleda naj takoj tu omenim se izraz razmerje. Ž njim označujemo navadno vrsto ljubavnih odnošajev med moškim in žensko v širšem pomenu, to se pravi ne glede na njihovo dejansko vrednost.

Med moškim in žensko se morejo razviti — za enkrat recimo samo miselno (teoretično) — tako prijateljski kakor tudi ljubavni odnošaji — da o poznanstvu in tovarištvu niti ne govorim. Jedro naše razprave je ravno v tem, da doženemo, v kakšni medsebojni zvezi in odvisnosti sta prijateljstvo in ljubezen med moškim in žensko. Če rešimo to vprašanje, smo v glavnem že odgovorili na vsebino naslova na čelu teh vrstic.

Kaj je prijateljstvo, smo določili malo prej. Kaj pa je bistvena vsebina prave ljubezni? Naj ponovim, kar sem že nekoč napisal v „Ženskem svetu“.

Kot najpopolnejšo človeku dosegljivo ljubezen umevam samo ono, ki v ljubečih dušah oživi speče in razplameni dejansko že obstoječe pozitivne, dobre lastnosti (požrtvovalnost, odločnost, globoko vdanost itd.). Negativne, slabe lastnosti in težnje nimajo ugodnih tal za razvoj; če se tu in tam vendar pojavijo (n. pr. seksualna (spolna) strast, ljubosumnost itd.), je pozitivna stran prave ljubezni tako silna, da črni demon (vrag) ne pride do večjih triumfov (zmag).

V tem okviru je zamišljena seveda le lepa, recimo idealna ljubezen, toda vselej v okviru dosegljivosti, možnosti.

(Ali naš predmet v ožjem smislu, to je: točna vsebinska razmejitev ter jasno predočenje možnih različnih, sorodnih in podobnih in končno povsem skladnih svojstvenih delov prijateljstva in ljubezni v obče, nas nujno prisili, da prevzamemo v vsebino te razprave tudi povprečne vrste ljubezenskih odnošajev, ki so primeroma najpogostejši. Okvir in vsebina gornje opredelitve ljubezni ostanejo seveda v vsakem slučaju v veljavi in edinstveni).

Dejali smo, da se duševne vezi prijateljstva (v našem slučaju prijateljstva med moškim in žensko) spletajo iz obojestranskega nagnjenja k iskrenemu medsebojnemu sporazumevanju in iz želje, storiti drug drugemu mnogo dobrega. To je bistvo prijateljstva. Ali se pa to mogoče ne dogaja tudi v slučaju ljubezni dveh oseb? Gotovo. Saj smo rekli, da je jedro lepe ljubezni čuvstvena harmonija in da dobre lastnosti na gredah ljubezni bohotno rastejo. Samo čuvstvenost je v zadnjem slučaju bolj poudarjena. Še nekaj več lahko rečemo: Ljubezen bodi prijateljstvo največjega obsega in najboljše kakovosti, ki je ob danih pogojih mogoča. —

Takšni lepi prijateljski odnošaji so najverjetnejši pri ljudeh, ki drug drugega dobro poznajo, si stoje blizu po inteligenci in izobrazbi, jih veže ali je vezala skupnost skrbi, borb, zlasti idejnih borb, imajo slične težnje, podobna hrepenenja, enake cilje. (Razen seveda, če ravno ta skupnost ciljev ne daje povoda za vzkalenje zavisti, egoizma, ljubosumnosti itd.)

Duševne sličnosti, sorodnost teženj in bojov življenja, skladnost intimnega sporazumevanja itd. so med moškim in žensko primeroma manj pogosti, zlasti radi tega, ker ju loči razlika v spolu in vse ono, kar iz tega dejstva izvira. Predvsem nastaja zavoljo različnosti v spolu možnost za razvoj ljubezni. Za ljubezen je sicer koristna, ni pa bistvenega pomena enako visoka stopnja inteligence in izobrazbe, sličnost življenja, skupne borbe itd. Vse to je pa navadno odločilne važnosti za postanek tesnega, pravega prijateljstva.

Ljubezen gre lahko tudi preko vsega tega, ona hoče čuvstveno medsebojno harmonijo in končno želi preko silnega, ognjevitnega hrepenenja združitev teles; vse to seveda naj se odigra v okviru vzvišenih življenskih načel, ki jih mora priznavati v tej ali oni obliki vsak posameznik.

Prijateljstvo pojavov seksualnega (spolnega) izvora in vsebine ne pozna in jih tudi ne sme poznati; zakaj ono želi predvsem harmonijo v mislih, namreč lepo, nesebično sporazumevanje v vseh stvareh, ki so mu dostopne, in hoče obvarovati svoje varovance vseh pogubnih vplivov, zato tudi onih, ki preže izza plota dostojnosti in čistosti. Seveda pa iz tega nikakor še ne sledi, da se je treba prijateljem pretenkovestno izogibati vsaki besedi o vseh teh intimnih vprašanjih. Prijateljstvo ravno hoče izmene misli na vseh umu in čutu dostojnosti pristopnih poljih in sicer lepo, mirno, polagoma. In prej ali kasneje bosta brez greha prišli prijateljski duši tako blizu druga drugi, da bodo usta s čudovitim mirom govorila tudi o pojavih, glede katerih je bila doslej na mestu previdnost. In ko pride tako

daleč, potem ravno ta odkriti način mišljenja in razgovora raztepe vsak otihotapsko meglico spolnega izvora. Ustvarjen je izvrstno delujoč ventil, ki ne dopušča nobenega zbiranja eksplozivnega, nevarnega materiala.

Čim več je danih pogojev za lepo, resnično prijateljstvo (visoka inteligenca in izobrazba, slični življenski nazori, čvrstost značaja, sorodne težnje, skupni cilji itd.), čim manj ima seksualni nagon možnosti udejstvovanja, tem bolj je lepemu, intimnemu prijateljstvu med moško in žensko osebo utra pot.

Prav nič ne zanikavam možnosti prijateljstva tudi v slučaju izrazitih, pozornost vzbujajočih odlik ene ali druge osebe. Pri velikih dušah takšna dejstva niso jabolko razdora.

Očitno simpatične lastnosti ženske, zlasti telesna lepota, ki bi mogle pri mnogih moških vzbujati hrepenenje in težnje te ali one kakovosti, naj bodo ženski osebi, zlasti mlajši, vselej briljant, ki naj bi nosil napis: Zaradi mene — čuvaj se! Žene, ki imajo takšne briljante, tem težje najdejo sredi klanjajoče se množice moško osebo, s katero bi lahko nesebično in brez vsakih nevarnosti delile in izmenjavale misli, načrte, nade življenja. Če pa končno vendar najdejo resničnega, vdanega, velikega prijatelja, izmed sto ali tisoč edinega, bo gotovo — njuno prijateljstvo tesno in trajno.

Trajno prijateljstvo med moškim in žensko je torej brez dvoma mogoče, toda samo pri lepih dušah, ki ljubijo lepoto, čistost, harmonijo notranjosti in so pripravljeni v ta namen vse žrtvovati.

◉

Vse čitateljice Vigredi opozarjamo na naznanilo vzorčne pole, ki naj ga pazljivo preberejo pod rubriko „Za oči in roke“ v pričujoči številki.

OD SRCA DO SRCA. (POMENKI Z GOSPO SELMO.)

Resna nevarnost.

Zora, kako odkrito priznavaš! „Rasla sem kakor prost otrok narave. Nisem bila hudobna, pač pa hudomušna. Nihče ni bil varen pred mojimi neumnostmi, a vsi so me imeli radi zavoľjo moje razposajenosti. Toda nihče mi ni mogel blizu, če je šlo za resno stvar, nikomur se ni posrečilo, pridobiti me za resno delo. Šala, neumnost, smeh, to je bila vsebina mojega življenja. Nisem poznala ne meje ne mere; odklanjala sem vsak pouk, vsako oporo vseh, ki so mi hoteli dobro. Veselila sem se življenja in nisem si odrekla nobene dobrote. Odpovedi, zataje nisem poznala. — Nekega dne pa so izgubile razposajenosti zame vso privlačnost, šala in smeh sta mi postala tuja. Bilo je to tedaj, ko sem prvič začutila v sebi iskrico, ne, plamen, ogenj, ki se je zantel . . .

V svoji otroški nevednosti sem se prestrašila in nisem vedela kaj začeti. Srce se mi je krčilo pred tem novim, tujim pojavom. Zaprla sem se vase, smeh je zbežal z mojih ust, en

misllala in misllala sem v svoji samoti in bilo je tako prijetno, razpihavati plamen, ki je rasel, se razvnel pri vsaki misli na torek večer, ko ima biti zopet plesna vaja . . .

In kaj naj zdaj, gospa Selma? Nemira v svoji notranjosti ne morem več prenašati. In vendar moram skrivati ves ta nemir v najgloblji globini, a zatreti ga ne morem, nočem . . . ne, ne!

Čuj, ubogo dete! Prav, da si mi povedala vse! Ali čutiš, da Ti je zdaj že nekoliko lažje, ko bremena — ne, seveda mi odgovarjaš: „slavkosti“ — ne nosiš več sama, ko se Ti je ob izpovedi ohladila nekoliko razburjena glava, saj Ti je soparna, mrzlična vročica puhtela iz nje in dih Tvoj je spominjal na bolnika. — Toda zdaj kar k odgovoru in ureditvi važne, važne zadeve v Tvoji notranjosti! Otroek moj! Dobro si vedela, da bi Ti bili vsi, ki so kdajkoli čutili s Teboj, branili, odsvetovali, prepovedali to Tvoje početje. In baš zato si molčala. V svoji neizkušeni pa pač nisi vedela, da je to začetek strasti, ki Ti lahko ugonobi in uniči vse življenje. Sama pa, nevajena katerekoli odpovedi, si nisi mogla zastaviti, omejiti, zdržati, nadvladati novega, silnega čuvstva. In od tu dalje niti nisi več poskušala. Prišlo

pa je zdaj na Tebe kakor poletna tiha vročina pred viharjem: nestrpno hrepenenje, a tudi mrkila bol. Jasno besedo mi moraš dovoliti: **s t r a s t** gloda na mozgu Tvojega življenja! Na robu prepada stojiš, iz katerega steza greh svoje roke proti Tebi. Zato si morava pogledati iz oči v oči in resno moram govoriti s Teboj. Ali se spominjaš Kristusovih besed: „Ako te tvoje oko pohujša, izderi ga in vrzi od sebe! Ta beseda je z vso resnostjo govorena tudi Tebi in sicer zato, da ta paleči ogenj v svojem srcu pogasiš do zadnje iskrice. Ta Kristusova zahteva je izgovorjena tako odločno in jasno, da ne moreš niti premišljati, ali sploh hočeš ali ne. **M o r a š** se odtrgati od onih dušljivih misli, neoviranega hrepenenja, blodeče fantazije, odreči se enkrat za vselej vsakemu sestanku in ne več prestopiti praga plesne dvorane, kjer Te čaka poguba Tvoje duše. Razumeš: **m o r a š!** In niti najmanjši misli na to se ne smeš več vdati! Izruvati moraš iz srca, kar Te dela mehkužno! Ako storiš to le napol, ako pustiš le iskrico te strasti še v srčnem kotičku, ostaneš taka kakor si bila doslej. Slabič si in polna odgovornost je na Tvoji vesti, če se pogubiš.

Zakaj govorim tako trdo s Teboj? Ker **m o r a š** sama govoriti še trše, če hočeš najti potrebno moč, da premagáš strast. A ne smeš je hraniti za nobeno ceno ne! Iztrebi iz srca nevarni ogenj! Oprosti se suženjske verige!

Tekliška duša mora biti snežno bela kakor novopadli sneg na gori. Tudi njega se dotakne žarek ljubezni, ko posije nanj jutranje solnce. Zora! Ko napoči ta dan za Tebe in je Tvoje srce čisto in prozorno, ko se ga dotakne žarek ljubezni, potem Ti ne bo treba skrivati srčnega plamena: visoko in vidno more zaplapolati tedaj pred vsem svetom kakor luč s svetih, čistih, solnčnih višin.

Odgovori na pisma.

Julka. Torej tudi v novem stanu nisi pozabila na Vigred, nas in mene? Veseli me, da se dobro imaš. Pomni pa tole: Vedno bolj boš razumevala, da gre v zakonu v prvi vrsti za tiho vdanost žene. Zato je treba velike in svete ljubezni, dvojne ljubezni: do Boga in do življenjskega druga. Vdanost žene v zakonu je tako mnogovrstna, da mora prisluhniti, slutiti in v ljubezni izbirati, da pravo zadene. Kar ugaja nemu, ni po volji vsem. So možje, ki se nagibljejo nekoliko k oblastnosti in radi vidijo, da se jim žena ukloni. Drugi zopet — in tak se mi zdi Tvoj Lovro — ne marajo, da se jim žena v vsakem slučaju ukloni in jim k vsem pritrjuje. Tu mora hoditi ženina ljubezen drugo pot in ta je težka: odpovedati se mora sebi, izstopiti nekako iz svojega bistva in se vstopiti v bistvo moža tako zelo, da ga razume popolno in ji postane njegovo mišljenje bistvo njenega mišljenja. Potem dela vsak, kakor bi delal zase v resnici pa delata drug za drugega — nehoté in nevedé. To živetjete drug v drugega lahko

postane v verskem oziru celo nevarno, če je en del drugačnega svetovnega naziranja kof drugi. Pri Vaju, hvala Bogu, te nevarnosti ni, saj mi tako lepo opisuješ Vajino versko življenje. Na ta način Vama je božji blagoslov in Njegova pomoč zagotovljena. Zelo me bo veselilo, če se še kaj oglasiš. Bog z Vama!

Značajnost. Dolgo Te ni bilo v naš dekliški krog. Prvo in najvažnejše je, da pustiš preteklost v preteklosti, izrabljaš sedanost na najboljši način in zaupno položiš prihodnost v božje roke. Prav zelo Ti želim, da postaneš v svoji notranjosti prosta. Pot popolnosti ni pot sile v navadnem pomenu besede, nego pot mirnega presodka in odločitve za dobro in pravo. Nič boleznega, nič sentimentalnega, nič prisiljenega ne sme biti pri tem. Vse naj se razvija kolikor mogoče naravno, čudežev v tem oziru niso pričakovali niti največji ljubljenci božji. Zato Ti želim nekoliko lahkomyiselnosti, a v dobrem pomenu besede, to se pravi, da delo v svoji notranjosti mnogo bolj pripuščaja vodstvu božje milosti kot svojemu lastnemu vodstvu. Dobro je označil to neki salezijanec pri duhovnih vajah, ki je rekel, da napravi duša, ki se je odločila za pot popolnosti, skok v temo. In res: nam preostajajo le želje, hrepenenje, hotenje in smotrno dejanje, vse to pa prav za prav stori Bog posredno s svojo milostjo, ki jo mi izrabljamo. — Dobro porabljalj prosti čas v svojem poklicu, a pazi na zdravje; kajti pred Teboj je še mnogo let življenjskega dela. Bog Te čuvaj!

Posavka. To pot si bila zelo pridna z odgovorom Veseli me, da so Te moje vrstice tako dvignile. Vendar, oprosti, ne pripisujem tega vpliva niti sebi, niti Tvojem resnemu delu, nego čisto nekomu drugemu, ki pozna vso našo notranjost in jo nagiblje, kamor sam hoče. Zakaj Ti je življenje tako velika uganka? Pusti, naj posije v življenjske zmešnjave, ki jih vidiš okoli sebe in Te begaio, žarek večne luči, potem se sama po sebi reši marsikatera uganka. Vedi pa, da Ti bo življenje ostalo večna uganka, če ga smatraš za zaprto in omejeno enoto, ki je edino Tvoja last in do katerega imaš samo Ti pravico. To je zmota, velika zmota, ki rodi vsak dan in ob vsaki priliki novih zmot. Skušaj doznati, da je življenje posameznika navezavo na splošnost in poleg božje, torej nekaka družabna last, a tudi v tem oziru in v razmerju do Tebe priprava, preizkušnja za večno boljše življenje. Če si pazljiva in imaš srce odprto in pripravno. Te prinese vsak dan en korak bližje resnici. Umevno pa je, da se pojavljajo pogosto ovire, ki pa udeležijo baš najboljše moči Tvoje duše, kajti udobna zadovoljnost nikoli ne vodi do visokih ciljev. Viharji pa, ki nam pokažejo naše slabosti, nas posredno vodijo k Bogu, ker se zavedamo, da je edino le On naša močna in stalna opora. Taki viharji so dobrota božja. Ne boj se jih torej, vztrajaj, dvigaj se k večnim ciljem!

T. P. K. Nisi Ti edina, ki je prišla s tem vprašanjem, zato bo Vigred prinašala razprave

o tem vprašanju. Ne dá se kratko odgovoriti z „da“ ali „ne“, odvisno je od tega, kakšen namen je pri tem in s kakšnimi sredstvi se dosega. Prijateljstvo? Bogato lepih besed, a tako siromašno del ljubezni: tako je pogosto prijateljstvo med dekleti. Le redko vzklije na rodovitni njivi skupne vestne rešitve dolžnosti, pogosteje pa v prijetni senci zabave. Ni čuda tudi, če nežna cvetka klone pod prvimi vročimi žarki in v vetru življenja. Zaupnost hoče pospeševati vsiljiva nežnost, ki pa navadno ne vzdrži. Ne smrt, ampak že malenkostno podpihovanje, še hitreje pa obrekovanje, razdre prisegano prijateljsko zvestobo do groba. In vendar je plemenito prijateljstvo, ki v zemeljskem življenju skupno bojuje življenske boje in tam skupno praznuje zmago, vsakemu človeku namenjeno. „Dobri prijatelj je tolažba v življenju in smrti in kdor se Boga boji, temu ga Bog podari,“ pravi modri starega zakona. — Ali meniš, da ne govorim namenoma baš o prijateljstvu? Tak bodi Tvoj prijatelj! Ali ne čutiš, da prijateljstvo med fantom in dekletom ne bo dolgo le samo prijateljstvo, pa naj si ga še tako želiš in skušaš dokazati? Vsaj v mladih letih je to skoro nemogoče, pozneje, ko mine prekipeva-joča mladostna moč, bi bilo mogoče. — Bolje je torej, da svoje „prijateljstvo“ smatraš za to, kar v resnici je, in se tudi ravnaš po tem, kakor Ti narekuje vest in deklinška poštenost. Bog s Teboj!

Miroslava. Zakaj ne bi smela biti vesela? Kdaj neki boš, če zdaj ne; ko si mlada?! Površno si čitala moj odgovor, če si našla v njem le pikrost, ki mi jo očitaš. Bodi uverjena, da čislam Tvojo veselost, s katero zabavaš druge in sebi krajšaš čas; saj družabnost je pač prijetni del našega življenja. Ubožica ona, ki vrši svojo dolžnost, zraven se pa kisló drži! Otroško

vedrost in veselost ter družabno živahnost naj Ti ohrani Bog vse življenje! Kot nositeljica veselja povsod in nežna tolažnica žalostnih in obupanih varuj vselej lepoto, veselje in plemenitost v svojem srcu!

Ina. Upam, da se je tvoja bolezen že obrnila na bolje in da več ne premišluješ o smrti. Bog ve, kakšne namene ima še s Teboj! O društvu, pri katerem si včlanjena, še nikoli nisem slišala. Veselilo me bo, če mi še kdaj poročaš, kako se zabavate. Pač pa sem čitala o šolski slavnosti, ki jo popisuješ. Tudi igre, pri kateri si sodelovala, ne poznam; naj-rž je veseloigra, ali ne? — Ker si mi to pot poročala toliko veseljih novic, upam, da se je Tvoja srčna zadeva tudi lepo uredila. Kmalu zopet piši!

Vrtnica. Nekaj odgovora za svojo zadevo lahko posnameš iz naših pomenkov v starejših in novejših številkah Vigredi. Poslušaj pa tudi tole: V človeškem življenju ne gre le za to, kaj bi bilo boljše ali slabše, v katerem stanu bi se človek bolje počutil, kje bi imel več veselja in udobnosti. Res je, da človek sme in tudi mora misliti na to, ko si izbira življenski poklic. Glavni namen človeškega življenja ni zemeljski, nego večni blagor. In vse svoje življenje mora urediti tako, da doseže to blagost v nebesih. Različna so pota, raznovrstni poklici, ki vodijo tja; človek si izbere takega, s katerim misli, da mu pomaga ta večni namen doseči. Devištvo ni zapoved, prav tako tudi zakon ne. Gotovo pa sta oba ta stanova sveča, ker imamo svetnice, ki so bile device in take, ki so bile žene in vdove. — Nič naj Te ne plaši: izroči svojo zadevo Bogu in nebeški Mamici, sama pa skušaj biti pridna in dobra in vse bo prav. Kar samo po sebi se bo pokazalo, kam Te Bog kličé. — Oglasl se zopet!

VZVIŠENA NALOGA UMETNIKOVA.

SLAVKO SAVINŠEK.

„**E** si pisatelj, si zamisli najlepšega človeka, ki iz vseh del srka v svojo dušo samo najsvetejše in najlepše in nič nečistega ne trpi v njih, vzemi pero in skušaj tega človeka očarati s svojim umotvorom. Avtor si ne sme niti misliti, niti hoteti drugačnega bravca kot je opisani!“ Tako pravi v svojih spisih znameniti pisatelj Jean Paul.

In veliki, morda največji kipar vseh časov, Italijan Michelangelo trdi: „Pravo slikarstvo je plemenito in pobožno že samo po sebi, ker že borba za popolnost nastajajoče umetnine dviga umetnikovo dušo in jo približuje Bogu!“

Zadnjič sem vam razložil, kakšnega pomena je umetnost za človeško družbo, kakšen vpliv ima na človekovo dušo in srce, na njegovo нравno in moralno življenje. Nisem posebič omenjal, da ima lahko na človeka tudi kvaren vpliv; ker jasno je, da ima vsako človeško delo dobre in zle strani: da torej tudi umetnost lahko vpliva slabo na uživavca. Ves ta vpliv umetnosti pa leži v roki umetnikovi, vsaj po veliki večini. Njemu se rodi umetnina iz notranjega doživetja. Ker pa je doži-

vetje človekovo tudi pod vplivom slabih strani njegove duše, ker strast tako rada odnese zmago nad dobrim in je umetnik tudi človek s slabimi in dobrimi človeškimi lastnostmi, mora pač gledati, da je vsaj toliko dober in plemenit, da lahko vpliva na druge plemenito in dobro, ne pa kvarno in pohujšljivo.

Vpliv umetnosti na človeka so poznali že stari narodi. Grki so celo trdili o svojem pravljичnem pevcu Orfeju, da je njegova pesem krotila divje zveri in je kamenje pod njenim vplivom samo iz sebe gradilo lepe stavbe. Zato so pa tudi umetnike smatrali za božje poslance, za izvoljence, ki naj narod uče in vodijo; celo po božje so jih častili.

Tudi nam so umetniki nekaj vzvišenega, tudi nam učitelji dobrega in lepega, vodniki v težavah in nadlogah življenja, varuhi naših duš. Kakor nam je svet duhovniški poklic, tako globoko spoštujemo tajinstvenost in skrivnost od Boga ustvarjenega ustvarjajočega genija; nekaj svet strah nas prešinja ob misli na silo in svetost v umetniku skritih doživetij.

Ker je tedaj umetnikov poklic nekaj tako vzvišenega, si mora biti umetnik sam svest svoje naloge, svojega poklica in biti mora zmožen, izpolnjevati to od Boga mu dano nalogo.

Večkrat smo že poudarjali, da mora umetnik umetnino, ki jo ustvari, doživeti sam v sebi. Samo po opazovanju ni mogoče napraviti res nekaj umetniško dovršenega. Z opazovanjem ne moremo nikdar prodreti tako globoko v vse skrite tajne človeške duše, kakor z doživetjem v samem sebi. Tako opisano opazovanje nas pusti hladne; ni one sile v njem, ki jo mora imeti prava umetnina, samo, ker ji manjka prepričevalne sile doživetja. Zato nam mora umetnik v svoji umetnini tudi odkriti, kakšen je njegov odnos do opisanih idealov, kakšen njegov nazor o življenju in smrti. Ker le tedaj je umetnina popolna.

Kako pa naj umetnik doživi v sebi nekaj lepega, plemenitega, če ni sam v svojem bistvu dober, plemenit? Kako naj nas navduši za vzvišeno idejo, če ne gori iz njegovega dela v našo dušo ogenj prepričanja, sila lepe duše? Kako naj ustvari lepo umetnino pokvarjena, morda celo podla duša?

Slikar Fra Angelico je pred delom vedno molil. In ustvaril nam je bisere cerkvene umetnosti. Ne rečemo, da bi moral tudi današnji umetnik pred delom moliti rožnivenec ali ne vem kakšne molitve. Pač pa trdim, da se mora vedno in povsod zavedati, da je umetnik, ki ima odločujoč vpliv na dušo posameznikov in celega naroda. Svest si mora biti, da nikdar in nikjer ne sme umazati človekovih idealov! Pa naj bodo ti ideali vera ali narodnost ali karkoli že lepega! Zavedati se mora, da drži v svoji roki dvorezen nož, ki lahko napravi neizmerno dobrega, pa tudi razpali najnižje strasti in rodi največje gorje!

Glavni vir, ki umetnik iz njega črpa, je njegova fantazija. Zato je umetnik v nevarnosti, da v svojih delih samo sanjari, samo fantazira, se oddaljuje tako od življenja samega in njegove resnobe ter na ta način vpliva kvarno na človeka, ki mora stati v vedni borbi za življenje. Res je, umetnost nam življenje olepšuje, sladi, idealizira; ali ne sme nas zazibati v domišljijo, da je življenje samo sen, samo nekaj privid, njegov razvoj samo bujna fantazija. Na drugi strani nam pa zopet ne sme slikati življenja samo po temni plati, v samih barvah obupa in malodušnosti, svetobolja; ne opisavati nam samo svetnega življenja, ampak tudi njegovo duhovno plat. Ne sme nam na platno čarati samo zelene barve trav in gozdov, umazane prašnih cest, ampak tudi modrino neba in blesketanje zvezd.

Vidimo: ni lahko biti umetnik, pravi umetnik, ki se zaveda svoje vzvišene naloge, svetega poklica! Trd in hud je boj, ki ga mora bojevati s samim seboj, z mikavnimi zapeljivostmi samo čutnolepega, s pestro igro barv in lepих teles, z gladko opolzostjo in naslodo čutnega uživanja. Vsemu temu mora biti kos,

znati mora izluščiti iz slabega dobro, paziti, da svetega ne onečašča, da najde pravo mero in mejo pri opisovanju slabega, a obenem tudi, da ne postane samo pridigar in učitelj. Zato mora znati hoditi ono zlato pot, ki šele dá pravi zmisel umetnosti: družiti lepo z dobrim, dobro z resničnim, vse pa na najpopolnejši način. Zato mora biti sam po duši lep, plemenit, dober in resničen! In koliko truda je treba človeku, da si ohrani svojo dušo čisto in lepo, ve le tisti, ki je to čistost in lepoto izgubil, pa jo želi zopet nazaj z vso silo svojega hotenja. Zato moramo tudi umetniku odpustiti, če zajde za hip raz svojo ravno zlato pot. On sam pa se mora vedno in povsod zavedati: da se drži njegovega srca tisoč bičanih src, da raz njegove ustnice pijejo tisoči lepote in utehe žejnih duš! In za vsa ta vroča srca, za vse te žejne duše mu bo dejal nekoč Stvarnik: „Daj račun od svojega hiševanja!“

OO

UČI ME LJUBITI! . . .

VITA.

*Na gričku v kapelici
samotna lučka vsak večer brli
v čast Mariji Sedem žalosti.*

*Ko zarja obledi
in mrak vzdrhti
nad poljem v dolini —
(na polju — zlatem morju
mak žari —
kot zvezde polnoči — — —)
tedaj potujen k Materi,
Mariji Sedem žalosti . . .*

*V naročju ji počiva
mrtvi Sin
in duša Njena sniva
v sladkosti — bolečin — — —*

*Pojema lučka,
pa spet močnejše zagori —
in Njen obraz — žari — blede — — —
(Sedem ostrih mečev reže ji srce,
v očesu Njenem pa ne najdem je — solze . . .)*

— — —

*Če mogla bi strniti
v eno prošnjo vse,
hotela bi moliti:
„O, Mati, uči me — ljubiti! . . .“*

MALA SESTRICA.

KAMILO KRIŠPER.

*Ko bi jaz vedela,
ali sem pridna,
ko bi jaz vedela!*

*Pesem zapela bi,
sladko, prelepo,
vse kar naprej, naprej.*

*Pa se mi trga glas in je ves trd.
Hotela sem vprašati sestrico —
o, pa se trga beseda hrepeneča
in tako čudno me zro njene plahe oči.*

*O, ali nisem nikoli bila mala sestrice,
da bi vsakega spominjala,
če je kaj pozabil?*

•••••

BRATJE IN SESTRE.

STANKO CAJNKAR.

Dve poti vodita v ljubezen: sreča in trpljenje. Šibkim srcem pošilja Bog srečo, da jih trpljenje ne zlomi. Krepke in zdrave pa čisti v ognju trpljenja. Trpljenje je dragocenejše ko sreča.

1. Naj še ostane . . .

„Mati, to podrtijo bomo sežgali. Grda je in naptje dela.“

Žarki večernega solnca so boječe obsevali boren otroški voziček, ki je žalostno samotaril na podstrešju skromne, s slamo krite hišice.

„Pusti ga še, Nande,“ je odgovorila mati najstarejšemu sinu. „Tukaj ni nikomur v naptje.“

Nande ni gledal materi v obraz, zato ni opazil strahu na njem.

„Grd je, oguljen in razpleten. Nikdo ne bo jokal za njim. Na jesen bomo rabili prostor za koruzo.“

„Ne bo je toliko. Nikoli nam še ni manjkalo prostora.“

„Ne vem, zakaj se toliko ženete za to dosluženo stvar.“

„Ali ni lep spomin?“

„Meni ni. Spomin križev in žalosti kvečjemu.“

„Nande, kaj veš ti o križih in žalosti . . .“

„Dovolj vem. Kaj pa imamo dobrega? Nič. Ko sedemo k mizi, nas je toliko, da zadnjega komaj dohledam. Na polju smo pa samo trije.“

„Pa imaš očeta in mater in zdrav si tudi. Zahvali Boga, da je tako.“

Mati je le s težavo spravila te besede čez ustnice. Vsaka beseda sinove tožbe je padla kakor kamen. Tudi one so bolele, ki niso bile izgovorjene. Koliko je še stvari, ki jih ne razume. Tako si je mislila in trpela.

„Ali res ne dopustite, da vržem to ropotijo s podstrešja?“

Tudi vprašanje je zbolelo. Tako kljubovalno je bilo in trpko izgovorjeno.

Mati pa je odgovorila rahlo, tiho in proseče: „Naj še ostane, Nande . . .“

In se je obrnila vstran ter pritajeno zajokala.

2. Tiha večerja.

Tako tiho dotedaj še niso večerjali. Vedno je bilo dovolj vprašanj in odgovorov, dovolj smeha in dobre volje. Nocoj pa je bilo vse tako tiho in neznosno. Mati ni spregovorila besedice. Vsa je bila zamišljena v bridkost in strah bodočih dni. „Kaj veš ti, Nande, o bridkosti? Jaz pa vem, vse predobro vem. Vi ste moja bridkost, deca, vi: Ti, Nande, ki praviš, da ni nič dobrega pri nas. Ti, Marica, ki ti gori v očeh ogenj, ki je bogve odkod in te bo pogubil. Ti, Tončka, ki trpiš in molčiš z menoj in si pridna. In Anica! Tebe ni doma in vendar te vidim vedno pred seboj. Ti si šla da bi imeli drugi dovolj kruha. In sedaj ti je hudo, vem da ti je hudo, čeprav ne poveš. In vi drugi: Jožek, Elica, Nace in Jerica. najmlajša. Najmlajša? Ne, ne, Nande, Jerica ni najmlajša. Najmlajši spi še pod srcem, ki je dovolj veliko, da vas bo ljubilo vse . . .“

Tudi oče je molčal. Skrb vzame veselje do besede, v njem pa je bilo skrbi čez mero.

In Nande? V srcu je ostajala slutnja, ki je bolela kakor zastrupljena rana. „Zakaj niso pustili sežgati te naše beraške zibelke?“ In zakaj so jokali?“

„Tončka, ali je še kaj?“

Tako je mali Nace pretrgal muko čudnega molka. Deklica, ki ji je bilo vprašanje namenjeno, je rahlo in z ljubeznijo odgovorila: „Ne. Mislila sem, da bo dovolj.“ In je odložila žlico. Tudi mati je nehala večerjati.

Še molitev je bila tiha in mučna.

Pol ure po večerji je nekdo pred hišo zaukal. Vsa sila zdrave mladosti je zvenela iz krepkega glasu.

„Kam greš, Nande,“ je vprašala Tončka odhajajočega brata.

„Na vas,“ je rezko odgovoril brat Nande.

„Kdo je bil?“ je s strahom v očeh vprašala mati.

„Nande. Pravi da gre na vas . . .“

„O Bog, dosedaj ni hodil . . .“

Temna noč je zagrnila vas in hiše. Fantje pa so peli in bili veseli.

3. Bridkost spoznanja.

Dnevi so tekli in so temnili spomine in slutnje. Zdelo se je, da bodo zbrisali vse neprijetnosti, vsa očitanja in bridkosti matere in otrok, da bo zopet vse dobro kakor je bilo. Vsaj Nandetetu in Tončki se je zdelo tako. Mati, oče in Marica pa niso zaupali. Marici ni bilo mogoče prikriti novega iznenadenja. Njene oči so mnogo pred Nandetom opazile materino izpremenenje. Kmalu pa je tudi Nande spoznal. Dogodek z vozičkom mu je postal razumljiv.

„Sedaj vem, vem,“ je odmevalo od vsepovsod. „Delal boš, Nande, in se trudil do onemoglosti in še ne bo dovolj. Kmalu vas bo več, kakor je ogonov na njivi in ti boš dobil za dedščino kup dolga, oguljeno hišo in prelep spomin — beraški otroški voziček. Saj boš imel dovolj. Na podstrešju je še prostora. Voziček bo romal v sobo, ti pa na podstrešje.“

In se je oglasilo zopet: „Fantje te bodo vprašali, če si kaj pridna pestunja. In sosedova Albina, Nande? Ali bo vesela svojega fanta!“

Nandetetu je bilo hudo, da bi odšel in pustil vse. Uboštvu se je smejal, zaukal je in odšel na vas, danes pa ga je sram in ne more.

„In zakaj vse to,“ se je vprašajoče oglasilo v srcu. „Zakaj je ravno pri nas tako žalostno?“

Skušal je najti vzrok in krivdo, pa ni šlo. „Ali je v očetu ali v materi ali kje? Da bom vedel, na koga naj valim našo nesrečo!“

Odgovora ni bilo. Preveč je ljubil svoje starše, da bi jim mogel z mirno dušo očitati krivico.

Bridkosti in skrivnosti materinstva ni hotelo biti konca in kraja. Nande vsega ni razumel do dna. Zato je čakal. Le Marici je omenil svoje grenko spoznanje.

„Marica, zibala boš.“

„Jaz?“ Deklica se je za hip zmedla.

„Ti in mi,“ je popravil Nande.

„A tako,“ je rekla malomarno in je skušala zabrisati zadrego. „Vem, že dolgo vem. To ni nič čudnega pri nas.“

„Ali ti je takó vseeno“, je začudeno vprašal brat Nande. Pričakoval je, da bo vzrojila in izlila svoj gnev v besedo.

„Že mora tako biti,“ je rekla ravnodušno. „Ti tega ne razumeš.“

4. Tuji kruh.

Sestra Anica ga je jedla. Po razdalji prav blizu doma, v resnici pa daleč, zelo daleč vstran od matere, bratov in sester. Pa je bila vesela kljub vsemu trpljenju. Vsaj skušala je biti. Prevelovi, pri katerih je služila, so bili skoraj sosedje njenemu domu. In sorodniki so ji bili, a mrzli in brez srca in usmiljenja kakor so mačehe iz pravljič. Njihova polja so bila radodarna s kruhom, v vinogradih jim je zorelo grozdje jesen za jesenjo, v gozdovih so se smreke in hoje čudile svoji bajni starosti in nebotični višini. Tudi Aničinemu domu je zorel kruh na Prevelovih njivah. In deklica je le predobro vedela, kako grenko je, ako otrok pri tujih ljudeh dan za dnevom sliši oni trpki pozdrav: „Vaši pri nas mlatijo. Vaši so nam dolžni. Vaši so naši hlapci in delavci.“

Anica je delala: pridno kakor mravlja in potrpežljivo kakor siromašna mati. Kadar je prišlo domotožje, je zapela, da bi ga pregnala.

„Kako je vesela naša Anica“, je rekel ob takih prilikah brat Nande, ki je poslušal sestrično pesem. In oče, Jožek, Marica in Nace so pritrdili. Mati in Tončka pa nista verjeli v Aničino veselje. Poslušali sta s srcem, zato ju glas ni mogel prepričati.

„Kako je,“ je vpraševala mati skoraj dan na dan.

„Saj veste, mati. Saj veste, zakaj vprašujete. Ali ne vidite, da sem zadovoljna z vsem, kar pride. Tudi doma je delo in trpljenje.“

„To je vse, kar veš povedati . . . ?“

„Ne, mati, vse to ni! Toda zakaj bi pravila in tožila . . . Zadnjič enkrat je bilo hudo. Rekli so, da sem . . . ukradla . . . , da sem ukradla kos belega kruha . . .“ V dekličinih očeh so zalesketale solze.

„Še nikoli nisem vzela niti drobtinice, pa so rekli, da sem ukradla kos belega kruha. Pozneje so ga našli . . . Sedaj je zopet dobro. — Nikomur ne pravite, tudi očetu ne! — Zovejo me, moram iti . . .“

5. Ne bom . . .

Bil je lep božji dan, prvi za onim, ki je napolnil Nandetovo dušo z grenkim spoznanjem.

Prevelovi so mlatili.

„Kaj boš delal ti, Nande,“ je vprašala Tončka, ko so se odpravljali z doma. „Ali boš nosil slamo?“

„Nič!“

„Nič? Ali greš na gostijo?“ se je šalila deklica.

„Ne. Krstitke bom obhajal.“

Mati ju je slišala in je prebledela.

„Ali ne misliš iti z nami,“ je vprašala z velikim potrpljenjem.

„Ne.“

„Kaj pa misliš, Nande?“ se je oglasil oče.

„Ali bomo tebe posebej prosili?“

„Pri nas ni navada, da bi prosili. Jaz ostanem doma in se bom učil pestovati.“

Velika trma je zvenela iz teh besed. Duša je bila polna odpora in nasprotovanj in je prekipela. Tedaj je siknil oče grdo in prenačljeno besedo in je zaloputnil duri za seboj. Nande pa je šel in se je vlegel v senco stare jablane na vrtu za hišo. Tu je slišal, kako je pri Prevelovih zaropotal stroj in je zaškripalo kolesje. Potem se je potopil v brezdno upornih misli in naklepov. —

„Nande!“

Sestra Marica je stala pri njem in ga je klicala. „Zakaj si tako čuden?“ je vprašala s svojim prijetnim glasom. „Ali misliš, da bo bolje tako?“

„Pusti me,“ je odvrnil nejevoljno — „Vem, kaj delam.“

„Ne veš ne! Najstarejši si, pa si kujav kakor otrok.“

Prijela ga je za roko in ga je hotela vzdigniti: „Pojdi, saj veš, da ne moremo sami.“

Pa ni hotel. Iztrgal je roko iz njene in se je obrnil vstran.

Deklica je žalostno odšla.

„Noče,“ je rekla, ko je prišla nazaj.

„Pusti ga,“ je komaj slišno odvrnila mati.

— — —
„Nande . . . !“

„Nande . . . !“

To ni bila Marica.

„Kaj je, Elica?“

Deklica se je sklonila k njemu, pokleknila je in mu je pogledala v obraz: „Nande, pojdi, mati ne morejo sami. Jočejo se.“

Nekje globoko v duši so [zapekle besede male sestrice. Vstal je in rekel: „Pojdiva!“

(Dalje.)

NA IZPREHODU.*

Dr. KATIČIČ.

Prosim Te, zakaj nas nepretrgoma nadleguješ s svojimi pridigami o čuvanju zdravja, saj vidiš, da storimo vse, kar moremo za naše zdravje in zdravje naše dece? !*

Tako mi je odgovorila mlada prijateljica, ko sem jo vabil na poljudna zdravstvena predavanja s pripombo: „Nikar ne misli, da Ti je že vse znano, saj človek se uči, dokler je živ!“

V istem hipu sem opazil, kako je pestunja dvignila s tal piščalko in jo brez

* Prinašamo ta spis iz „Zdravja“ z avtorjevo dovoljenjem, da opozorimo Vigrednice na list, ki prinaša take in podobne članke. „Zdravje“ izhaja kot priloga „Preroda“. Naročata se oba lista na naslov: Uprava „Preroda“, Ljubljana, Poljanski nasip 10. Staneta za vse leto 25 Din. Toplo priporočamo.

premisleka vtaknila otroku v usta, ne da bi mati, ki je celi prizor videla, količkej grajala dejanje pestunje.

Ta prizor in zgornji odgovor oziroma ugovor so mi nedvomno in ponovno dokazali splošno psevdokulturnost, to se pravi, površno znanje naše inteligence vsaj na polju higijene. Ker sem imel nekaj časa, potrudim se na kratek sprehod v Tivoli v pričakovanju, da se mi bode tamkaj brez dvoma nudila priložnost za nazorni pouk.

V svojem pričakovanju se nisem motil.

Bil je krasen solnčni dan, ki je naravnost mikal v prirodo, po vseh potih je kar mrgolelo otrok, mater, pestunj in starejših sester z otroci.

Nekatere so seveda, zveste starim napačnim šegam, zaprle zastore vozička, da ne bi solnce prodrlo v voziček in poškodovalo otroka, in so na ta način — kakor je dr. Ambrožič v svojem predavanju dobro omenil — vozile na izprehod zrak svojega stanovanja.

Še pod vplivom prejšnjega govora sem želel, da v tej množici primerno dokazem prijateljici, kako je tudi njena veda o higieni v splošnem, o higieni otroka pa še posebej nepopolna in da mojega prizadevanja nikakor ne sme smatrati za nadležnost.

Predvsem sem jo vprašal, kaj vse smatra za srečo? Ne maram naštetih vseh njenih tu-in-tam naivnih odgovorov, izvirajočih iz miselnosti mlade, zdrave in srečne soproge in matere. Ker me odgovori niso zadovoljili in tudi niso odgovarjali mojemu namenu, sem jo vprašal, ali bi se čutila srečno tudi v tem primeru, če bi vse to imela, kar mi je ravnokar naštela, ona sama in njeni otroci bi pa ne bili zdravi. Samo ob sebi je umevno, da mi je pritrdila, da je vendar pravi pogoj sreče in zadovoljstva — zdravje!

»No, če je pa tako, čemu se braniš mojih nasvetov in zakaj se ne udeležiš raznih akcij naših somišljenikov za propagando higijene med narodom, pri kateri priložnosti še sama nekaj pridobiš in s ponosom lahko rečeš, da si tudi Ti prispevala k ohranjenju zdravja naroda in s tem k njegovi sreči? Zakaj ne zamenjaš svojega „lahkega“ čtiva s kakršnimkoli poučnim v tej smeri? To bi morala že iz egoizma (sebičnosti) storiti!“

„Kaj pa ima egoizem opraviti z zdravjem in srečo drugih?“

Kaj? — Čudno vprašanje! Videl sem, da je treba krepkega dokaza, in ji rečem: „Saj veš, da je svet poln nalezljivih boleznih, in znano Ti je najbrže tudi dejstvo, da se jih po večini moremo s a m i obvarovati, če so nam znani viri in kali pa način, kako pridejo v naše telo, če vemo, kako moremo to preprečiti in kako jih uničiti, če se jim kljub naši pozornosti posreči vdreti v naše telo!“

Taka sebičnost je zdrav pojav in če bi ga bilo več med ljudstvom, bi bila to velikanska sila za zboljšanje splošnega ljudskega zdravja, ker ga pa žal ni dovolj, obtiči vse v higienski neprosvitljenosti.

Da, da, ljuba prijateljica, sebičnost je pogon vsemu napredku — brez dvoma vsaj v higieni! Seveda s tem ne rečem, da odobravam tudi materialni egoizem.

Toda vrnimo se k nalezljivim boleznim!

Če prebereš zdravstveno poročilo mestnega magistrata ali zunanjega okraja za krajšo ali daljšo dobo in pogledaš statistiko umrljivosti, bodeš videla, n. pr., da pobere t u b e r k u l o z a (jetika) veliko več žrtev kakor vse ostale nalezljive bolezni skupaj. V Ljubljani n. pr. zapade vsak sedmi mrlič tuberkulozi! Torej je tuberkuloza najbolj razširjena bolezen, prav za prav pošast, ki stalno pustoši na celem svetu, v mestu in vaseh med vsemi plastmi prebivalstva brez izbire, a najbolj so ji podvrženi o t r o c i ! Prava „bela kuga“ je to in zelo nevaren sovražnik, ker se neopaženo vtihotapi, in vendar je naš najhujši (neprijatelj — neznanje!

Razumeš? Tega nismo vedeli! To je stalni odgovor na vprašanje, zakaj niste prej prišli, zakaj niste tega ali onega storili ali opustili!

Ta razjasnitev je vendar omajala njeno samozavest, postala je pozorna in sprejemljiva za moja razlaganja.

„Predvsem si zapomni, tuberkuloza se ne podeduje! Od jetične matere pravočasno ločen dojenček se v zdravi okolici povsem nemoteno razvija, če pa ostane pri bolni materi ali jetični pestunji, neizogibno zboli!“

Nalašč kakor naročeno zakašlja ob poti žena z otrokom v naročju. „Vidiš, če je ta mati ali pestunja ali kdorkoli jetičen, bo brez dvoma njen otrok našel jetiko. Pri kašljanju, govorjenju, smejanju in kihanju padajo iz ust prostim očem nevidljive drobne kapljice, pridejo v otrokova usta in skozi nos v dihala ter ga na ta način okužijo.“

Maješ z glavo? Popolnoma neopravičeno sumiš!

Da te kapljice res obstoje, o tem se lahko prepričaš, če držiš v določeni razdalji pri kašljanju kako gladko ploskvo n. pr. zrcalo. Poskusi s žepnim robcem v razdalji pol metra! — No, vidiš, ali Ti je sedaj razumljivo, kaj ima egoizem skupnega s Tvojim zdravjem ali pa z zdravjem Tvojega otroka?“

„Res, začenjam Te razumevati in Te prosim, da nadaljuješ.“

Nadaljeval sem:

„Za danes se bom omejil le na nevarnosti, ki pretijo dojenčku ter deci sploh. To nevarnost predstavlja v glavnem bolnik z odprto tuberkulozo, to se pravi, bolnik, ki izmeče kali svoje bolezni in pri tem s prej omenjenimi kapljicami okuži svojo okolico.“

V okolici takega bolnika je vsaka reč okužena in nevarna tudi odraslemu, če se ne pazi, a kaj šele otroku, od katerega ne moremo pričakovati pazljivosti! Saj vidiš, tudi odrasli ne pazijo, ker jim ni znana nevarnost, v kateri živijo! Torej zopet: „Tega nismo vedeli!“ Seveda, bolnik je tembolj nevaren, čim manj se radi nevednosti zaveda nevarnosti, ki jo ima za druge, in zato manj pazi na snago lastnega telesa in na snago svoje okolice.

Da se pri takih starših ali sorodnikih, pri bolnih pestunjah in služinčadi deca lahko okuži, je tembolj razumljivo, če pomisliš, da držimo otroka navadno na rokah, komaj par centimetrov od ust, da otrok vse jemlje v roke že po prirodnem nagonu ali da ga božajo starši in v istem hipu vtikajo roke v lastna usta.

Zelo nevarno je končno vsako izražanje nežnosti in ljubezni v obliki poljuba! Taki poljubi — posebno od tujcev — so večinoma konvencionalna vljudnost ali pa hinavski dokazi hlinjene ljubezni, posebno od hišnih nameščencev in obiskovalcev, s katerimi gnjavijo otroke, in so popolnoma nepotrebni. Veliko ljudi je, ki deco na ulici poljubljajo, seveda na usta, in s tem zdravemu otroku vcepijo kali smrti! Take navade prekašajo vse meje spoštovanja ter silijo na najostrejši samobran! Vidiš — iz egoizma! V Angliji n. pr. vidimo na ulici deco s tablico: »Do not kiss me!« (Ne poljubi me!)“

O vse tem ji ni bilo ničesar znanega!

„No vidiš, nič nisi vedela! Stopila si v zakon, ne da bi prej poznala naloge, katere Te čakajo! Mati si in hočeš biti pomnožiteljica našega naraščaja, pa nič ne veš o jetiki dasiravno imaš v lastni družini jetične! Sedaj se pe moram posloviti. Prav srčno me veseli, da sem vzbudil Tvoje zanimanje, in porabil bom prvo priliko, da se zopet sestaneva in pouk nadaljujeva. —

Ker bo Tvoj najmlajši kmalu izlezel iz zibelke na tla, Te hočem drugič seznaniti z nevarnostmi kobacanja po tleh.

Torej na svidenje!“

•••○○•••

DROBCI IZ GOSPODINJSTVA.

Vrtno delo v septembru. Doba rasti je pri kraju; skoro bo treba misliti na spravlanje vrtnih pridelkov. Setev je za to leto končana; sejemo le še za prihodnje leto. Na skrbno obdelane gredice vsejemo špinačo, zimsko solato, motovilec. Tudi zgodnje zelje za spomlad lahko vsejemo. Marsikatera gospodinja vseje že zdaj petršil in korenček, da bo imela spomladi prav zgoden pridelek. Salotko in zimski česen sadimo; koncem meseca presajamo zimsko solato. Pridno povezujemo endivijo, da bomo imele finejšo, nežnejšo solato! Ker pojenjuje tudi rast paradiznikov, jim povežimo vse vršičke, da s tem rast popolnoma ustavimo, prisilimo pa že nastavljene sadove, da gotoveje dozore. Listov pa jim nikakor ne porežimo! Če utegnemo, presajamo pelargonije, nageljne in podobne cvetice z vrta v lončke. Pripravimo si kompost! Zrele semenske rastline porežemo, obešimo v senco in posušimo. Sedaj tudi sadimo čebulice zgodaj cvetočih, pomladanskih cvetic: ciklam, tulpanov, hijacint.

Zimska solata. Navadno mislijo ljudje pod tem imenom na endivijo, vendar to ni prav. Za zimsko solato lahko uporabljamo vsako navadno solato trše vrste, ki ni preveč občutljiva. V semenskih trgovinah pa lahko dobimo tudi seme pristne „zimske solate“. Tega vsejemo koncem avgusta ali početkom septembra. Ko so rastline dovolj zrastle, jih presadimo na obdelane gredice. Vseeno pa je, če je nič ne presajamo, temveč takoj sejemo bolj redko na stalno gredico.

Če pozimi sneg zapade, ne potrebuje solata nikake odeje; v nasprotnem slučaju jo pa pokrijemo narahlo s smrekovimi vejami ali lahko siamnatno odejo. Paziti moramo pri solati predvsem na to, da v jeseni ne zraste prevelika, sicer težje prebije zimo. Ko sneg izgine in se zemlja posuši, solato okopljemo in z gnojnico dobro zaljemo. Koncem majnika že dela lepe glavice, v toplih legah tudi preje. Videla sem lepe glavice zimske solate v toplem podnebbju že o veliki noči.

Samo dve slabi lastnosti ima zimska solata: v mokri zemlji slabo uspeva; tam, kjer je v zemlji mnogo miši, pa sploh ne pridemo do pridelka.

Serviranje IV. Kako je treba narezati in naložiti meso in druga jedila na krožnike? Za vsako večjo pojedino je treba paziti, da je meso lepo razrezano in vse lepo naloženo na krožnike. Da pa moreš meso vseh vrst lepo razrezati, moraš imeti dobro orodje: trdno leseno desko, močen in oster nož in špicaste vilice. Seveda moraš vedeti, kje naj režeš, da ne zarežeš v kost, ampak v člen, in roka mora biti tega dela vajena. Krožniki, na katere nalagamo vroče meso in pečenke, morajo biti vroči; zato jih postavimo prej v pečico, da se pogrejejo. Rezati je treba hitro, da se meso preveč ne shladi. Da bo

meso ali pečenka okusna, kuhaj ali peči v velikih kosih. Potem tudi lahko narežeš lepe koščke. Po deželi je zelo razširjena navada, da že sirovo meso razrežemo v manjše kose, ki jih potem denejo kuhati ali peči. Tako razkosano meso pa pri kuhanju ali peki izgubi ves okus. Goveje meso okraji lepo barvo in ostane sočno, ako ga pustiš v juhi dotlej, da ga začneš rezati. Pečenko pusti 10–15 minut stati na vročem, preden jo pričneš rezati. — Vsako meso je treba rezati tako, da se prerežejo mesna vlakna (niti), ne pa tako, da ostanejo vlakna cela. Narezane koščke polagaj na topel krožnik tako, da so koščki povprečno naslonjeni drug na drugega. Pri manjšem številu oseb pri mizi pa jih lahko tudi polagaj na sredo krožnika drugega poleg drugega. Koščki ne smejo biti — razen pri gnjati in salami — več kot pol prsta debeli in enakomerno veliki. Ob straneh velikega podolgovatega ali ogatega krožnika, na katerega si naložila meso ali pečenko, nadevaj gosto prikuho (pražen krompir, riž itd.) v kupčkih. Lepi kupčki nastanejo, če napolniš zajemalko s prikuho in hitro zvrneš na rob krožnika. Paziti pa moraš, da niso kupčki preveč na robu, a tudi ne smejo pokrivati mesa. Tekoče prikuhe in pečenkine polivke pa daj na mizo v posebni skledici zraven pečenke. K mesu oz. pečenki ne pozabi vilic, k prikuhi žlice, k polivki male zajemalke ali žlice!

Kos pečenke telečjega stegna prereži najprej podolgem, potem pa reži koščke primerne velikosti počez.

Ledvični pečenki odstrani najprej ledvico in jo položi nazaj v ponev. Potem reži na toliko kosov, kolikor je reber, in nalagaj tako na krožnik, da so kosti obrnjene proti sredi. Zdjaj razreži še ledvico na lepe koščke in jih položi na sredo pečenke.

Prašičevo zarebrnico režemo kakor ledvično pečenko.

Nadevane telečje prsi režemo na toliko kosov, kolikor je reber, in je treba paziti, da se nadev ne zmečka. Zato je treba kos tako obrniti, da so rebra spodaj, nadev pa na vrhu. Na vsako pečenko polijemo nekoliko soka, v katerem se je pekla, goveje meso pa posolimo s par zrnji soli in polijemo nekoliko z juho.

Večjo perutnino razrežemo pečeno na več kosov. Najprej odrežemo stegna in perutnice, potem prekoljemo čez sredo prsno meso in ga odločimo lepo od prsne kosti. Nato prsno okostje odstranimo in ostali del prerežemo po dolgem po sredini hrbta. Vsako polovico prerežemo še enkrat počez. Vsaj pri glavnejših kosih je treba s prerezom zadeti ravno člen, ker drugače se meso rado odkrhne. Pri rezanju perutnin je tudi treba paziti, da se ne olupki koža od posameznih koščkov.

Majhnega pečenega piščanca razrežemo navadno na štiri kose, večjega na šest kosov brez glave.

Ako se je meso pri rezanju preveč shladilo,

ga je — že naloženega na krožniku — treba postaviti v vročo pečico, da se segreje.

Mrzlo prašičjo gnjat reži s tankim ostrim nožem po dolgem v kolikor mogoče tanke rezine. Vsake rezine naj se drži pri kraju malo slanine.

Salame reži nekoliko pošev v kolikor mogoče tanke rezine. Klobase reži tudi malo pošev, a nekoliko debelejšje rezine. Rezine naloži tako, da bo sredi krožnika okrogel, stolpu podoban kup.

Gnjat in klobaso nalagaš lahko skupno na en krožnik, vsakega do polovice. Okrog naloži polovice trdo kuhanih jajec in nastrganega hrena.

Kuhinjski recepti.

Mesni zavitki (žlikrofi) za juho. Zamesi nekoliko mehkejše testo kot za rezance, drugače pa povsem enako. Ko počiva, si pripravi sledečo nadevo: Ostanke govejega mesa ali pečenke — tudi kuhana pljuča so dobra — fino sesekljaj. Tudi malo čebule in zelenega petršilja zreži prav drobno. V razbeljeni masti zarumeni čebulo, nato petršilj, dodaj meso in zalij z žlico juho ali vode. Ohlajenemu mesu prideni jajce, sol in poper, po potrebi lahko malo drobtin.

Testo zdaj razvaljaj, zreži ga v krpice, prilično 10 cm velike, ter položi vsakemu na sredo za oreh nadeva. Okroginkrog pa pomazi testo z beljakom. Dve nasprotni strani stisni skupaj, ravnotako pritisni ob strani, tako, da dobiš primernezavitke. Te lahko s krapovim obodcem izrežeš, da so okrogli, lahko jim pa tudi s kolescem za flancate okrašiš rob, da so lepši, in pustiš kar štirioglate.

○○○●○○○

ZA OČI IN ROKE.

Vigred bo prinašala v mesecih oktober, november in december posebno prilogo z vzorci in risbami za razna ročna dela. (Današnja slika ima v tem majhen vzorec.) Priloga bo velika pola, na kateri bodo risbe za navadno, polno, lukujičasto, zankano vezenje, monograme i t. d., kar vse uprabljamo za životno, posteljno, namizno in kuhinjsko perilo. Risbe, ki se jih je Vigredi posrečilo dobiti, so zelo lepe in kar je glavno: izvirne, to se pravi, da še niso bile nikjer objavljene. Cena posamezni poli bo za enkrat 5 Din, ako pa bi bilo veliko naročnic, bi se pozneje znižala na 4 ali celo na 3 Din. — Naročila sprejema Uprava Vigredi, Ljubljana

V vrelo juho jih potem zakuhaj. Vro naj 15 minut.

Golaš. V primerno posodo deni na koščke zrezano oprano govedino, malo masti, drobno zrezano čebulo in nekaj paprike. Ko meso že osoliš, pokrij kozico in ga duši tako dolgo, da se posuši ves sok, ki ga je meso dalo iz sebe. Če je meso še trdo, zalij z nekoliko juhe. ali vode, spet pokrij in dalje duši. To ponovi 2—3 krat, da se docela zmehča, vendar pa ne sme biti mehko kot cunjca. Ko se posuši tekočina, poštopaj meso z malo moke (na 1/2 kg n. pr. 1 žlico); tudi ta naj zarumeni. Zdaj zalij z juho ali kropom. Golažu prilij par kaplic kisa ali vina in stresi v sok nekaj zrnč sesekljane kumine in malo majarona.

Če delaš golaš, ne bodi skopa z mastjo, istotako vzemi veliko čebule.

Češpljevi cmoki iz krompirjevega testa. Krompir operi, skuhaj, olup in pretlači. Še toplemu dodaj 1-2 žlici presnega masla, soli, 2 jajci in poterbno moko. Vse skupaj zamesi v srednjemehko, gladko testo, tako, da se lahko valja. Razreži to testo v več kosov, razvaljaj ga na deski pol prsta na debelo, izreži za dlan velike krpe in položi v vsako po eno češpljo. Če hočeš finejše cmoke, odstrani vsaki pečko in jo nadomesti s koščkom sladkorja. Češpljo pazljivo zavij v testo, stisni povsod skupaj in oblikuj cmoke. Kuhaj jih v slanem kropu 5—7 minut, odcedi jim vodo, zabeli z maslom in zarumenelimi drobtinami ter potresi končno s sladkorjem in cimatom. Ravno tako lahko delaš cmoke iz češenj, marelic, breskev in jabolč. Vendar pripomnim, da jabolka prereži čez pol ali v 4 krljje, tudi debelo marelico prelomi čez pol, češnje pa, ki so drobne, vzemi 2-3.

(Ljudski dom). Naročajte pridno! Krožki in druge edinice, ki dobivajo Vigred skupno, naj sporoče samo število vzorčnih pol, ki naj se pošljejo na dotični naslov. Ostale naročnice naj sporoče svoj natančen nasl. Doplačevalo se bo po posebni položnici za vse tri mesece skupaj. Vzorčne pole morejo naročiti samo naročnice Vigredi.

Pripominjamo, da je to le poskušnja. Ako se bo obnesla, bo novi letnik Vigredi vzorčno polo obdržal kot stalno prilogo. Zato prosimo Vigrednice, ki bi jim bila taka priloga zelo dobrodošla, naj med tovarišicami pridno agitirajo za obilno naročanje.

Naročiti je pa treba takoj, najkasneje do 15. septembra, drugače ne vemo, koliko naj damo za oktober tiskati. Torej zelo hitite!

V današnji številki prilagamo položnico vsem onim naročnicam, ki doslej še niso poravnale naročnine.

Nujno jih prosimo, da to nemudoma store!

ORGANIZACIJA

MODRE DEVICE.

P. KRIZOSTOM. — ZA ORLIŠKI PRAZNIK 8. SEPTEMBRA.

Oblekle smo se v halje bele.
Glavo smo si s pajčolanom odele
in jo ovenčale z mirtnimi venci.
V tiho noč smo odhitele
z veselimi, pojočimi koraki . . .
S srebrnimi lučkami smo si svetile
in govorile — o Ženinu . . .

Pred velikimi vrati smo obstale,
sedle smo na prag in pričakovale
s svetim hrepenenjem — Ženina.

Prišle so tovarišice v dragocenem nakitu;
pomilovalno so zrle na nas.
Skrivnostno so med seboj šepetale.
A me smo molčale . . .

Ura je polnoči. — Ali slišite klic nočne
straže?

„Ženin prihaja!“
Planile smo kvišku in lučke prižgale.
Tovarišice so kriknile grenko:
„Svetiljke so prazne!“ in so zbežale . . .

Me pa smo se strnile v dolgo belo vrsto
in smo se nizko priklonile,
ko je stopil Ženin med nas.
Z mirtami smo ga obsule,
z venci smo ga ovile,
z lučkami smo mu svetile
in ga spremile k svetovski mizi.
Himno ljubezni smo mu zapele:

„Večno ti bomo zveste
me — tvoje neveste.
Davno smo dale ti že
svoje drhteče srce.
Z živim ognjem je vžgano
v naših dušah tvoje ime.“

Tedaj se je dvignil — lep in veličasten.
Pogledal je naše srebrne svetiljke —
polne olja — visoko plamteče.
Pogledal je mirte na čelu cveteče.
Blažen smehljal mu je zdrknil čez lica.
Razprostrl je široko svoje bele roke.
Mehak je bil glas njegov.
Padle smo na kolena.
V očeh smo začutile solze.
Kristus nam je dal blagoslov.

DELAJMO LE ZARADI STVARI SAME!

MARICA BERCE.

Deki srednjeveški kipar je klesal na cerkvi kip Matere božje. Delal je mesece in mesece. Obiskovali so ga radovedneži in ga spraševali, zakaj obdeluje kip tako natančno in s tako mojstersko vestnostjo, saj ne bo mogel nihče na taki višini spoznati njegovega mojsterskega dela. Pa kipar se ni brigal za take ugovore. Klesal je in klesal naprej, da mu je pot tekela s čela, kakor bi delal kraljevo krono, ki jo bodo nosili tisoči in jo občudovali. Za ljudi in njihovo hvalo mu ni bilo, tudi ne za plačilo, ki ga je imel dobiti. Svoje duše, katero je vtisnil v mrtvi marmor, bi ne dal za tisoče. Tistega veselja, ki ga je čutil v svoji duši, ko je ustvarjal svoje delo, bi mu ne mogel poplačati nihče. Vedel je, da le Tistemu more darovati tako visoke reči, ki pošilja solnce na najvišje hribe in najnižje doline, Njemu, ki bo upošteval njegovo delo.

Ta preprosti kipar je bil človek, delavec, kateri se je visoko dvigal — in se še danes dviga nad druge, ki delajo le za dobiček, za čast in hvalo. On je delal le zaradi stvari same.

Vsi smo delavci v svojem poklicu, izvršujoč dolžnosti stanu. Stopimo v duhu v svojo dušo, pogledimo na polje dela, ki nas obkroža, pretehtajmo njega duhovno vrednost, njega glavni namen. Delo, katero nam narekuje poklic, vršimo li z vestnostjo, da je kolikor mogoče popolno? Smo-li v tisti vrsti delavcev, ki se dvigajo iz sebičnosti za plemenitostjo?

Sestre! Dolžnosti in delo, katero smo prevzele z vstopom v javnost, — kot članice orl. organizacije (igralke ljud. odrov) boriteljice za prosveto in umetnost, vršimo-li to delo in dolžnosti le zaradi stvari same? Je-li glavni namen našega dela, truda in žrtev ta, da je n. pr. vloga rešena na odru dobro — zato, da v ljudstvu vzbujamo smisel za naprednost, da pokažemo gledalcem višje duševno življenje plemenitih značajev, ali da vzbudimo stud nad propadom, nad razvalinami življenja, da predočimo današnjemu svetu tragiko, trpljenje zatiranih prednikov — ali zato, da nam čestitajo in hvalijo naš nastop? . . . Ne, mi hočemo delati in žrtvovati ure prostega časa zato, da dvigamo bližnjega iz vsakdanjosti, iz prahu razuzdanosti in uživaja v višine plemenitih dejanj in lepega življenja! To je in mora biti namen našega javnega delovanja!

Da dobi delo pravo vrednost, da rodi uspehe, zahteva od delavca velike duše in plemenitega značaja. Plemenito srce zlije in vtisne svoja čuvstva v delo tako, da gane in prevzame srce in dušo še tako zakrknjenega . . . a le zato, da pokaže svetu dušo človeka, ki je odsev božje Popolnosti. Grda sebičnost pa mora biti daleč od njega. — Sestre, v tem smislu delajmo v dekliških organizacijah!

•••••

IZ ZGODOVINE DEKLIŠKE TELOVADBE.

HISTORICUS.

(Dalje.)

3agovornikov dekliške telovadbe torej že pred sredo prešnjega stoletja na Nemškem ni manjkalo, samo tega ni znal nihče povedati, kako in kaj naj dekleta telovadijo. Kako toplo so se nekateri zavzemali za telovadbo deklic, nam dokazujejo besede vzgojeslovca Diesterwega, ki naj jih v izvlečku navedem: „Ali je to vzgoja, če deklice od 6. do 14. leta — torej v dobi, ki je za poznejše življenje najodločilnejša — tlačijo 4 do 6 ur dnevno v šolske klopi, potem jih pa še z domačimi nalogami tako preoblože, da morajo 2 do 4 ure mirno sedeti, v popoldanskih urah jih mučijo s šivanjem, platenjem, vezenjem itd. — tako da vsak moder oče in vsaka uvidevna mati noč in dan premišljujeta, kako bi se dalo temu zlu odpomoči. Ali je to vzgoja naših bodočih gospodinj in mater? Če so telesne vaje potrebne našim dečkom, so deklicam še toliko bolj. Kdor tega ne vidi, sploh ničesar ne vidi, ne ve nič in ne razume nič. Takega je treba pustiti v miru in iti svojo pot. — Naši zanamci, če Bog da, naše zabitosti sploh razumeti ne bodo mogli. Oni bodo rajši imeli sveže dekle, zdravo mater, življenja polno ženo, nego — toda dovolj!“

Človek bi mislil, da se je morala po tako krepkih besedah veljavnih mož dekliška telovadba zelo krepko razmahniti. Toda minila so še dolga desetletja, da ju prišla deklica do res svoje telovadbe.

Ker so vzgojeslovci le priganjali, se je sicer v razne šole polagoma uvajala telovadba deklic. Toda učitelji, ki so to telovadbo vodili, so poznali le telovadne vaje za dečke, ki so bile po zaslugi že omenjenega Jahna dokaj sistematično prirejene. Tako je prišlo samo po sebi, da so v tistem času dekleta popolnoma tako telovadile kakor dečki, uporabljale isto telovadno obleko in isto telovadno

Iz orliške centrale.

orodje. Na drogu, na bradlji, na konju so v najtežjih vajah tekmovali z moškimi telovadci.

Vsaka reč potrebuje preizkušnje. Ta način dekliške telovadbe je svojo preizkušnjo slabo prestal. Pokazalo se je, da ženska narava za take telesne vaje ni. Že zgradba telesa je drugačna, nežnejša, finejša, ker ima žensko telo druge življenske naloge nego moško. Zato mora pretirana telovadba ženskemu telesu naravnost škodovati, nikar da bi mu koristila. Toda nič manjše važnosti ni duševna plat ženske narave, ki je morala pri taki telovadbi tudi močno trpeti. Nežnočutna sramežljivost, ki je na vsakem nepokvarjenem dekletu največji čar, fini čut za takt in dostojnost, ki je ženski na poseben način prirojen — vse to je moralo nujno pri takem početju iti po zlu. Razume se, da tudi na estetično (lepotno) plat telovadbe, ki je danes tako močno poudarjamo, pod takimi pogoji nihče ni mogel misliti.

Redki so bili telovadni učitelji, ki so imeli toliko pedagoške in splošne izobrazbe, ga so začeli silno neprimernost take dekliške telovadbe polagoma uvidevati. Toda uspehi so bili tako malenkostni, da niso prav za prav na stvari kot taki nič pre naredili. Dekliška telovadba je potemtakem morala izgubiti v javnosti ves ugled, pa naj so jo vzgojeslovci in zdravniki še tako priporočali. Treba je bilo kreniti na odločno novo pot ali pa dekliško telovadbo zopet vreči v jamo popolne pozabljenosti. (Dalje.)

IZ ORLIŠKE CENTRALE.

Izid letošnjih tekem za članice priobčujemo danes. To je verno ogledalo notranjega dela posameznih krožkov. Naj se vsak krožek v tem ogledalu ogleda in po sliki, ki jo bo na ta način dobil, uravna svoje nadaljnje delo. Toda kaj naj rečemo o onih krožkih, ki njihove slike v pričujočem ogledalu zastoj iščemo?

Krožek:	Doseglj. točke	Dosež. točke	%
Skožja Loka	1990	1951	98.04
Ljubljana - Dijakinje	620	603	97.26
Šoštanj	1230	1196	97.24
Koroška Bela	780	752	96.41
Št. Vid n. Ljubljano	1620	1542	95.20
Središče ob Dravi	980	926	94.50
Št. Jurij ob Taboru	730	685	93.84
Šmihel ob Novem mestu	980	920	93.78
Zagorje o/ Savi	1290	1200	93.02
Št. Pavel pri Preboldu	950	882	92.84
Sv. Jurij ob Ščavnici	1890	1746	92.38
Rakek	900	828	92.—
Ljutomer	1570	1439	91.66
Verd	1380	1258	91.16
Konjice	1010	918	90.89
Bohinjska Bistrica	890	807	90.67
Maribor - Dijakinje	2010	1814	90.25
Jesenice	1220	1099	90.08
Krakovo - Trnovo - Lj.	730	655	89.72
Sv. Križ pri Ljutomeru	1300	1160	89.23
Trbovlje	1290	1146	88.84
Žiri n/ Šk. Loko	1570	1394	88.80
Horjul	1280	1116	87.18
Šmartno pri Slov. gradcu	1110	964	86.85
Raka pri Krškem	790	684	86.58
Oplotnica pri Konjicah	1010	850	84.16
Sv. Benedikt pri Marib.	670	552	82.39

Krožek	Doseglj. točke	Dosež. točke	%
Novomesto	910	739	81.20
Maribor	780	633	81.15
Gorje	900	721	80.11
Hoče pri Mariboru	1000	801	80.10
Radovljica	1060	811	76.51
Celje	1110	848	76.40
Poljane n/ Šk. Loko	1650	1279	76.30
Ljubljana - Sv. Peter	1030	783	76.01
Šmartno pri Litiji	970	736	75.87
Ježica pri Ljubljani	1240	940	75.81
Ig pri Ljubljani	1880	1400	74.47
Moravče	2100	1547	73.67
Prevalje	910	677	73.30
Stari trg pri Ložu	1130	822	72.74
Radeče pri Zid. mostu	950	690	72.63
Sv. Helena	840	604	71.90
Trata n/ Šk. Loko	1100	784	71.27
Velike Lašče	1030	734	71.26
Vrhnika	1580	1125	71.02
Bohinjska Bela	450	319	70.89
St. Ilj v Slov. goricah	1220	759	70.41
Moste pri Ljubljani	1630	1113	68.28
Dolnji Logatec	1720	1170	68.02
Domžale	900	611	67.89
Sv. Peter pri Mariboru	1060	719	67.83
Cerknica	1740	1166	67.—
Loče pri Konjicah	1350	892	66.07
Trebnje	1600	1035	64.69
Kranj	740	429	57.97
Šmarje - Sap	1560	871	55.83
Sostro pri Ljubljani	1000	555	55.50
Višnja gora	960	531	55.31
Sv. Lovrenc pri Marib.	780	380	48.72
Žalec Sav. dolina	670	264	39.40
Hrušica pri Ljubljani	620	221	35.65
Velika Nedelja	1220	434	35.57
Železniki	2360	701	29.44

Orlovski kritik v „Vaditelju“ str. 56, piše o nastopu v Št. Vidu nad Ljubljano dne 5. jul. med drugim sledeče: „Vobče so bili vsi nastopajoči dobro disciplinirani, čeprav članice malo manj ko člani. Mučno je namreč, če človek vidi, da mora načelnica pred nastopom nekatero članice šele skupaj loviti — —“

Katere so tiste sestre, ki so dale povod za tako opravičeno grajo? Ali se zavedajo, kako škodujejo s takimi nerodnostmi dobremu imenu deklishe organizacije?

Na „Orliča“ ponovno krepko opozarjamo in naročamo, da ga kar najbolj širite med mladino, čeprav morda še ni v naši organizaciji. Prvi zvezek novega (VI.) letnika bo izšel prve dni septembra. Skrbite vse, da ga dobite takoj vse v roke in si ga ogledate. Gotovo boste same spoznale, da se more „Orlič“ kosati z vsakim drugim mladinskim listom, in ga boste z veseljem širile med mladino, zraven pa ga še same brale. Stane za bodoče šolsko leto 8 Din pri skupnem naročanju, 12 Din pa za tiste, ki dobijo le eno številko.

„Mati vzgojiteljica“ žanje povsod obilo hvale. Knjiga podaja sicer v stisnjeni obliki najvažnejša navodila iz kršč. vzgojeslovja, vendar je pisana tako preprosto, da jo vsako dekletko z malo resnejšim mišljenjem brez težave od prve do zadnje črke razume. Mnogo je Vigrednic in

posebej Orlic, ki se še niso odločile za naročbo te prekoristne knjige. Ničesar jim ne moremo bolj priporočati, nego to, da zamudo čimprej popravijo. Dragoceno doto bodo našle skrito v tej knjigi — in to za malenkostno svoto 16 Din. Naroča se knjiga na naslov: Uprava „Vigredi“, Ljublj. Ljudski dom.

Ali mlade žene lahko telovadijo pri Orlicah? Na to vprašanje odgovarjamo: seveda! Po poslovniku sicer ne morejo biti redne članice naše organizacije, toda kot starešnikom jim daje poslovnik mnogo pravic. Da obiskujejo telovadbo, jim je celó močno priporočati, razume se pa, da morajo biti pri tem prav tako disciplinirane kot redne članice.

Knjigo „Mati vzgojiteljica“ so mnoge Vigrednice že naročile in jim je bila doposlana. Toda plačale je še niso vse. Nujno prosimo, da to majhno svoto nemudoma pošljejo po položnici, ki je bila knjigi priložena. Nikar naj ne čakajo tega, da jih osebno tirjamo, ker bi jim na ta način stroški narasli. Poštnino za terjatev bodo morale trpeti same. Nam sicer ni za dobiček, ker le delamo le za dobro stvar, toda izgube ne moremo in smemo imeti. Torej prosimo.

O Minki Svetlin prihodnjič več. Za danes samo toliko, da je zbirka zanjo za sedaj zaključena. Vsem v njenem imenu: Bog plačaj!

SESTRE SESTRAM.

Št. Jernej na Dolenjskem. Od nas še ni bilo v „Vigredi“ nobenega dopisa. Zato mislimo, da je prav, da se tudi me enkrat oglasimo. Malo nas je sicer po številu, smo pa me toliko bolj delavne. Priredimo vsako leto skupno z orlovskim odsekom telovadno akademijo. Letos je bila 3. maja. V splošno zadovoljnost smo jo ponovili dne 17. maja. V nedeljo, dne 12. julija smo pa uprizorile igro „Izgubljeni raj“ in lansko leto „Roko božjo.“ Sestanke imamo bolj po-

redko, telovadimo pa vsako nedeljo po litanijah. Bog živi! (Torej več sestankov! So najvažnejši! Op. ur.)

Sv. Peter pri Mariboru. Iz službenih rokov je zapustila naš orl. krožek vrla tajnica in blagajničarka gospdč. Peršuhova. Javno se ji moramo zahvaliti za njeno požrtvovalnost, vestnost in skrb v krožku. Želimo ji vse najboljše na novem mestu. Naš krožek jo bo težko pogrešal. V slovo kličemo sesterski. Bog živi!

ŽENA IN KULTURNI NAPREDEK V PRETEKLOSTI.

PO DR. J. BUMÜLLER-JU: A. LEBAR.

Dnajstarejši zgodovini človeštva se je žena mnogo več udeleževala kakor si moderni človek — zlasti moderna žena — misli. Kratka razprava o kulturnemu delu žene v preteklosti bodi majhen donesek k odgovoru na vprašanje, če je res, da ima žena v kulturnem življenju človeštva manjvredno vlogo.

Žena in kulturni napredek v preteklosti.

Že iz sv. pisma in še več iz prazgodovine je znano, da mlademu človeštvu Stvarnik ni položil današnjih kulturnih vrednot kar naravnost v zibelko. Človeški duh, ki tvori že od nekdanje meje med človekom in živaljo, je moral šele v tisočletni borbi, v neprestanem delu pridobiti in ustvariti kulturne vrednote, ki jih danes občudujemo.

V pradobi se je vrstila iznajdba za iznajdbo. Seveda tedaj ni šlo za aeroplane ali umetno sestavljene stroje, temveč za iznajdbo najnavadnejšega orodja: noža, sekire, dleta, svedra i. t. d. Bile pa so to, četudi tako preprosti, vendar prvi predpogoji za ves nadaljnji razvoj tehnike, ki je menda danes na vrhuncu svoje slave. In potem vse iznajdbe za pripravo človeških bivališč, za ureditev in spopolnitev človeške hrane in za povzdigo gospodarstva: najpreprostejše stvari, ki se nam danes zde same po sebi razumljive, si je izmislil človeški duh v onih prastarih časih, ko se je boril z naravo in njenimi močmi, da si je ustanovil svoje, človeka vredno bivališče.

To ustvarjajoče delo pa nikakor ni vršil samo mož, nego na prav odličen način in z občudovanja vredno dalekovidnostjo tudi žena. Evo nekaj dokazov iz narodoznanstva in iz znanosti človeške prazgodovine!

Poljedelstvo in osebna lastnina. Naši najstarejši predniki v Evropi so živeli v ledeni dobi v podnebju, kakršnega so letos opisovali časopisi ob Amudsenovem poletu na severni tečaj. Velik del Evrope je bil še pod ledom in snegom; v močvirjih, ki so se razprostirala vmes, pa niti drevje ni uspevalo. Umevno, da o kakem poljedelstvu ni bilo govora, saj to tudi ni bilo mogoče. Človek je živel tedaj od lova na divje govedo, na tedaj še z gostim kožuhom zavarovane slone, severne jelene, divje konje i. t. d. V tej dobi človek še tudi ni krotil divjih živali za domačo rabo. Na tej stopnji žive še danes nekatera ljudstva, n. pr. Avstralci, Meddas na otoku Ceylon, črnici v južni Afriki. To stopnjo smatra narodoznanstvo in prazgodovina za najstarejšo v razvoju človeške kulture. Šele sčasoma se je človek priučil, nekatere izmed lovskih živali privabiti v svojo bližino, in jih je obdržal v okolici svojega bivališča: prvi korak k živinoreji. Prazgodovinski zapiski trdijo, da je bila prva žival, ki si jo je ukrotil človek — pes, ki mu torej zgodovina pripisuje tisočletno zvestobo. V to dobo spadajo brščas tudi mostičarji na ljubljanskem barju, tedaj jezeru, kakor nam jih kaže — v popolni lovski opravi, z lokom ob boku, vozeče se v čolnu — slika v ljubljanskem muzeju.

Polagoma je začel v tisti dobi človek tudi prenašati sadonosne rastline, katerih sadje je moral doslej prinašati iz daljave, v bližino svojega bivališča, kjer jih je gojil in pripravil do uspevanja. To so bili prvi začetki poljedelstva, prav za prav le vrtnarstva, ker se je gojilo le v manjšem obsegu in to le sadonosnih rastlin. Ko je minila ledena doba in se je evropsko podnebje omililo, zgodovina pravi, da je bilo celo milejše od današnjega — je postala zemlja pripravna za obdelovanje. V zgodovini zemlje je zaznamovana ta doba kot „mlajša kamnita doba.“ V tej dobi je namreč človek izdeloval svoje orodje in orožje po večini iz kamna, kakó stoletje pozneje iz živalskih kosti in še pozneje iz lesa. Kovin tedaj še niso poznali.

V tem času se je pričelo v Evropi poljedelstvo v večjem obsegu. Vendar tedaj zemlje niso orali — niso še poznali plugov — nego kopali, kakor to delajo še danes v Afriki mnogi domači rodovi. S kljukami iz kamna, jelenovega rogovja in podobno so tedaj kopali zemljo. Pozneje so pripravne, poostrene kose kamna ali živalske plečne kosti natikali na lesene ročaje: prve motike, ki bi se morebiti morale imenovati natike, ker so nataknjene na ročaj. Izkopanine ljubljanskega barja imajo tudi te vrste orodje; v ljubljanskem muzeju lahko vidimo

preprosto poljedelsko orodje iz tistih časov. V tako razkopano zemljo so natrosili seme tedaj še divjerastočih trav, ki jih danes poznamo pod imenom žito.

Začetnica poljedelstva po prepričanju današnjega narodoznanstva je bila žena. Njena skrb je bila — kakor je še danes pri odlova še živečih narodih — da je pripravila za vsakdanjo hrano cele družine divje rastočih užitnih rastlin, njihovih semen in korenine, dočim je mož-lovec skrbel za mesno hrano. Ker pa je oskrbovala žena dom tudi v drugih ozirih in ji je za zbiranje in pripravljanje hrane pogosto zmanjkalo časa, je že tedaj v svoji praktični preračunjenosti začela iskati načina, kako temu odpomoči. Čisto na svoj način je za poskušnjo presadila nekaj korenin in gomoljev hranilnih rastlin v bližino doma, kjer so seveda istotako in polagoma celo bolje uspevale. Tako je zbiranje, pripravljanje in praktična skrb — lastnosti, ki so bistvene ženski naravi — postalo začetek in izhod poljedelstva in vrtnarstva, dočim je lov moških članov družine postal izhodišče za živinorejo.

Obdelovanje zemlje se je prvotno vršilo s pomočjo ročne motike, delo, ki ni bilo posebno težko in se ga je rada oprijela žena, ki je bila vedno doma, ker so moški opravili vse oddaljenejšo delo. Na ta način obdelujejo še dandanes žene divjih rodov zemljo, ko se moški skoro trajno bojujejo s sovražnimi sosedi.

(Prihodnjič dalje.)

PREJELI SMO IN PRIPOROČAMO:

Kralj gorá. Spisal Edmund Abant, poslovenila Kristina Hafner. Ljudske knjižnice 20. zvezek, izdala Jugoslovanska knjižgarna v Ljubljani.

Prav zanimiva in lepa povest, pisana z neprisiljeno vedrostjo in šegavostjo. Tudi poučna je. Četudi sicer ni zgodovinsko resnična, slika pa značaje predstavnikov raznih narodov tako verno, da vsakemu bralcu razživi duševno obzorje. — Jezik je lep in se je skrbni prevajateljici z red-

kimi izjemami poslovenjenje prav dobro posrečilo. V primeri s „Kazanom“, ki smo ga zadnjič omenili, znači v tem pogledu ta knjiga prav vesel napredek. Naj bi „Ljudska knjižnica“ na jezikovno lepoto in pravilnost bolj gledala!

Našim malim. Spisal Ksaver Meško. Ljubljana, 1925. Učiteljska tiskarna. Cena 15 Din.

Nova mladinska knjiga! Pisateljevo ime je porok, da je lepa. Obsega pesemce, pripovedke, spise in en dramatičen prizorček. Kdor hoče razveseliti mlada srca, naj jim kupi in podari to knjigo!

Vigrednice!

Naročite, če še niste,
knjigo, ki je izšla v naši zalogi
in je prav vam namenjena:

Mati vzgojiteljica

Za vzgojo samih sebe in za
vzgojo mladine boste našle v
njej dragocenih napotkov.

Stane 16 Din in se naroča: Uprava
Vigredi, Ljubljana, Ljudski dom.

Najboljši
šivalni stroj
je edino le

**Josip
Petelinc-**
znamka

GRITZNER in ADLER

za rodbino, obrt in industrijo

Ljubljana blizu Prešernovega spomenika
Pouk v vezenju brezplačen. Večletna garancija.

Delavnica za popravila!

Na veliko! Telefon 913 Na malo!

«Vigred» izhaja vsak mesec. — List izdaja Orliška podzveza v Ljubljani. — Uredništvo in upravništvo v Ljud. domu. Za članice je list plačan s članarino, za druge stane 25 Din; če se naroči 15 izv. le 20 Din. Odg. urednica: Cilka Krekova. Tisk tiskarne Tiskovnega društva v Kranju. 5010—25

Priporoča se tvrdka
JOSIP PETELINC

LJUBLJANA

ob vodi blizu **Prešernovega**
spomenika kjer dobite: vse po-
trebščine za šivilje, krojače,
čevljarje in sedlarje, modno in
galanterijsko blago, nogavice,
rokavice, palice, jedilno orodje,
toaletno blago

na veliko in malo!

Naročila po pošti se izvršijo hitro in točno.

Flor nogavice

po Din 24, 30 in 36

vseh barvah razpošilja

R. Stermecki, Celje 367

— Pišite po cenik —

Dekleta!

Kupujte le pri onih, ki inserirajo v našem listu!

Najboljše

„PFAFF“ šivalne stroje

pripravne za krpanje, umetno vezenje,
po ugodnih cenah in plačilnih pogojih
priporoča

IGN. VOK

Ljubljana
Sodna ul. 7.

Celje
kralja Petra c. 33.

Novo mesto
Glavni trg.

Datumi

Pečatil

Na veliko! Na malo!

Štampilje oseh vrst

CIRIL SITAR

LJUBLJANA, Sv. Petra c. št. 13.

Numeratorji I

Klišeji I

Splošno znana manuf. trgovina

EL. PETERKA

„PRI AŽMANU“

Šolski drevored št. 2, Ljubljana
priporoča blago za moške in žen-
ske obleke, perilno blago, šifon,
najbolje vrste cefir za bluze in
srajce. Novosti v rutah in vse
drugo v to stroko spadajoče
blago.

je najboljša.

TISKOVNO DRUŠTVO V KRANJU

Izvršuje točno v najkrajšem času in po nizkih cenah: knjige, časopise, lepake, vabila, vsakovrstne trgovske in društvene tiskovine. V zalogi imamo vsakovrstne tiskovine za župnijske in občinske uprave. Moderno urejena tiskarna in knjigoveznica. — Konkurenčne cene!

Nova založba

Ljubljana
Kongresni trg 19.

Vse pisarniške potrebščine. ❀ Vse knjige.

Zavarujte svoje žitljenje,
poslopje in premičnine le pri

VZAJEMNI ZAVAROVALNICI

v Ljubljani, Dunajska cesta 17.

PODRUŽNICE:

Celje, Breg 33;
Zagreb, Pejačevićev trg 15;
Sarajevo, Vrbanja ulica št. 4.

Vsaka

previdna gospodinja
rabi
v svojem gospodinjstvu

JUHAN

najboljši pridatek
k hrani

Dobi se v vseh špecerijskih
trgovinah.

Društvena nabavna zadruga v Ljubljani (Ljudski dom).

priporoča vse potrebščine za orliški kraj: rips za bluze, ševijot za krila, čepice, nogavice orlovske znake i. t. d. Dalje trakove za načelnice in predsednice, odznake s tiskom in vse poslovne knjige in tiskovine za orliške krožke. — Zaloga šmink, pudra, vazelina in mastiksa za šminkanje igralk. — Dobijo se tudi za proste vaje potrebne note. — Posreduje nakup vseh društvenih potrebščin. — Kupujte le pri lastnem podjetju! Nalagajte hranilne vloge v „Centralno čebelico“, ki jih obrestuje po 6%.